
МЕЖДИСЦИПЛИНАРНАЯ АКАДЕМИЯ НАУК УКРАИНЫ

СБОРНИК НАУЧНЫХ ТРУДОВ

Первой Международной научно-методической конференции
МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В НАУКЕ И ОБРАЗОВАНИИ

Первая Международная
научно-методическая
конференция
МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ
В НАУКЕ И ОБРАЗОВАНИИ

посвящена

1 сентября – Дню Знаний

Секция:
Политические науки

Киев, 1 сентября 2012

МЕЖДИСЦИПЛИНАРНАЯ АКАДЕМИЯ НАУК УКРАИНЫ
НАУЧНЫЙ ЦЕНТР СВЯЗИ И ИНФОРМАТИЗАЦИИ ВИТИ НТУУ “КПИ”
Научно-исследовательская лаборатория МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ
Военный институт телекоммуникаций и информатизации Национального технического университета Украины
“Киевский политехнический институт” (ВИТИ НТУУ “КПИ”)
Кафедра “Применения средств радиосвязи”
Институт специальной связи и защиты информации Национального технического университета Украины “Киевский
политехнический институт” (ИССЗИ НТУУ “КПИ”)
Кафедра “Применения средств специальных телекоммуникационных систем”
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ
РОССИЙСКАЯ АКАДЕМИЯ ЕСТЕСТВОЗНАНИЯ
Федеральное государственное бюджетное образовательное учреждение высшего профессионального образования
«Алтайская государственная педагогическая академия» (ФГБОУ ВПО «АлтГПА»)
Кафедра социальной педагогики и педагогических технологий
Негосударственное образовательное учреждение высшего профессионального образования «Благовещенский филиал
Московской академии предпринимательства при Правительстве Москвы» (НОУ ВПО БФ МосАП)
Кафедра мировой и региональной экономики
Кафедра Менеджмента, маркетинга, торгового дела и предпринимательства

Міждисциплінарні дослідження в науці та освіті: Політичні науки [Текст] / Збірник праць Першої Міжнародної науково-методичної конференції (1 вересня 2012 р.): [Електронний ресурс]. Междисциплинарные исследования в науке и образовании. – 2012. – №1 К. – Режим доступа URL: <http://www.es.rae.ru/mino/158> (дата звернення: 14.09.2012).

Междисциплинарные исследования в науке и образовании: Политические науки [Текст] / Сборник трудов Первой Международной научно-методической конференции (1 сентября 2012 г.): [Электронный ресурс]. Междисциплинарные исследования в науке и образовании. – 2012. – №1 К. – Режим доступа URL: <http://www.es.rae.ru/mino/158> (дата обращения: 14.09.2012).

© МАН
© РАЕ
© Авторский коллектив

Уважаемые коллеги!

Оргкомитет благодарит всех студентов, бакалавров, специалистов, магистров, аспирантов, докторантов, научных, педагогических и научно-педагогических работников, которые активно приняли участие в организованной Первой Международной научно-методической конференции **«МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В НАУКЕ И ОБРАЗОВАНИИ»**, посвященной 1 сентября Дню Знаний, организованный авторским коллективом учебных и научных заведений НТУУ «КПИ», г. Киев, Украина.

Голова оргкомитета

Козубцов Игорь Николаевич, к.т.н., профессор РАЕ, заслуженный работник науки и образования РАЕ. Ведущий научный сотрудник НИЛ Междисциплинарных исследований НЦЗИ ВИТИ НТУУ «КПИ», (Украина, г. Киев).

Совголова оргкомитета

Ерохин Виктор Федорович, д.т.н., с.н.с., профессор. Заведующий кафедрой Применения средств специальных телекоммуникационных систем Институт специальной связи и защиты информации Национального технического университета Украины “Киевский политехнический институт”, (Украина, г. Киев).

Мароховский Леонид Федорович, д.т.н., профессор. Профессор кафедры Государственного экономико-технологического университета транспорта, (Украина, г. Киев).

Заместители головы оргкомитета

Иваньков Олег Анатолиевич, Заместитель заведующего кафедрой Применения средств специальных телекоммуникационных систем. Институт специальной связи и защиты информации Национального технического университета Украины “Киевский политехнический институт”, (Украина, г. Киев).

Масесов Николай Александрович, к.т.н. Старший научный сотрудник НЦЗИ ВИТИ НТУУ «КПИ», (Украина, г. Киев).

Президиум организационного комитета

Ананьин Валерий Афанасьевич, д.ф.н., профессор. Профессор кафедры ВИТИ НТУУ «КПИ», (Украина, г. Киев).

Безубко Лариса Владимировна, доктор наук по государственному управлению, профессор. Донбасская Национальная академия строительства и архитектуры, (Украина, г. Макеевка).

Гиенко Любовь Николаевна, к.п.н., доцент. Доцент кафедры социальной педагогики и педагогических технологий, ФГБОУ ВПО «Алтайская государственная педагогическая академия» институт психологии и педагогики, (Российская Федерация).

Гинзбург Михаил Давидович, д.т.н., профессор, академик Украинской нефтегазовой академии. Начальник отдела. Институт транспорта газа, (Украина г. Харьков).

Золотовская Людмила Алексеевна, к.ф.н., профессор. Профессор кафедры военно-социальной и воспитательной работы Военно-технического университета при Федеральном агентстве специального строительства (Российская Федерация).

Ильинов Михаил Дмитриевич, к.т.н., доцент. Преподаватель кафедры Применения средств радиосвязи ВИТИ НТУУ «КПИ», (Украина, г. Киев).

Кайдаш Иван Никифорович, к.т.н., с.н.с. Ведущий научный сотрудник НИО НЦЗИ ВИТИ НТУУ «КПИ», (Украина, г. Киев).

Кочетова Жанна Юрьевна, к.х.н. Старший преподаватель. Военный авиационный инженерный университет (Российская Федерация г. Воронеж).

Латышева Инна Валентиновна к.геогр.н., доцент. Доцент ФГБОУ ВПО Иркутский государственный университет, (Российская Федерация).

Мазор Сергей Юрьевич, к.т.н. Доцент кафедры Применения средств специальных телекоммуникационных систем ИССЗИ НТУУ “КПИ”, (Украина, г. Киев).

Макухин Владимир Леонидович, к.т.н. Старший научный сотрудник, ФГБУН Лимнологический институт СО РАН, (Российская Федерация)

Мельников Александр Григорович, к.гос.упр-я. Директор Международно-правового департамента Администрации Государственной пограничной службы Украины, (Украина,

г. Киев).

Москалева Людмила Юрьевна, д.п.н., доцент. Заведующий кафедрой социальной педагогики и дошкольного образования Мелитопольского государственного педагогического университета им. Богдана Хмельницкого, (Украина, г. Мелитополь).

Новикова Ирина Викторовна, к.э.н., доцент. Заведующий кафедрой мировой и региональной экономики Благовещенского филиала Московской академии предпринимательства при Правительстве Москвы (Российская Федерация).

Потемкин Владимир Львович, к.геогр.н., доцент. Старший научный сотрудник, ФГБУН Лимнологический институт СО РАН, (Российская Федерация)

Раевский Вячеслав Николаевич, к.т.н., с.н.с. Доцент кафедры Применения средств радиосвязи ВИТИ НТУУ «КПИ», (Украина, г. Киев).

Семенюта Николай Филиппович, к.т.н., профессор, академик Международной академии связи. Почетный профессор. Белорусский государственный университет транспорта. (Республика Беларусь).

Стахов Алексей Петрович, д.т.н., профессор, академик Академии инженерных наук Украины, (Канада).

Стеценко Ирина Александровна, д.п.н., доцент. Декан факультета информатики и управления ФГБОУ ВПО «ТГПИ имени А.П. Чехова» (Российская Федерация).

Таршилова Людмила Сергеевна, к.э.н, доцент. Руководитель отдела системы менеджмента качества и инноваций. Западно-Казахстанский аграрно-технический университета имени Жангир хана (Казахстан).

Тен Евгения Петровна, к.п.н., Доцент кафедры профессиональной педагогики и инженерной графики Республиканское высшее учебное заведение «Крымский инженерно-педагогический университет» (Украина, г. Симферополь).

Черномаз Павел Алексеевич, к.геогр.н, доц, Доцент кафедры международных экономических отношений, ХНУ имени В.Н. Каразина, (Украина, г. Харьков).

Чупров Леонид Федорович, к.псих.н, профессор РАЕ. Главный редактор Электронного научного журнала «Вестник по педагогике и психологии Южной Сибири», (Российская Федерация, Хакасия, г. Черногорск).

Шептенко Полина Андреевна, к.п.н., профессор. Профессор кафедры социальной педагогики и педагогических технологий ФГБОУ ВПО «Алтайская государственная педагогическая академия» институт психологии и педагогики, (Российская Федерация, Алтайский края, г. Барнаул).

Содержание

ДЕЯКІ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ І МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ	6
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ НА ОХОРОННИХ ПІДПРИЄМСТВАХ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО- ПОЛІТИЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ	10
ПОЛИТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ СОТРУДНИЧЕСТВА В УСЛОВИЯХ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ НЕСТАБИЛЬНОСТИ	15
ЭВОЛЮЦИОННЫЙ ПОДХОД К АНАЛИЗУ ДИНАМИКИ МЕЖЭТНИЧЕСКИХ КОНФЛИКТОВ	18
ЧИННИК БЕЗПЕКИ У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ ШВЕЦІЇ	24
НЕПРАВИТЕЛЬСТВЕННЫЕ ИНИЦИАТИВЫ И ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ ЭКСТРЕМИЗМУ В КОНТЕКСТЕ ИНФОРМАЦИОННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ	27
ВПЛИВ БОРГОВОЇ КРИЗИ НА СУЧАСНУ ЗОВНІШНЮ ПОЛІТИКУ ІСПАНІЇ	30
МІЖДИСЦИПЛИНАРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ У СФЕРІ ПРИКОРДОННОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	36
Библиографическая ссылка	38
Информационные партнеры	39
Об электронном научно-техническом журнале "Междисциплинарные исследования в науке и образовании"	39

УДК 378.21

ДЕЯКІ ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ І МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ

Ливенко В.І.

Аспірант відділу досліджень інформаційного суспільства та інформаційних стратегій Національного інституту стратегічних досліджень

Науковий керівник – Дубов Д.В., кандидат політичних наук, завідувач відділу досліджень інформаційного суспільства та інформаційних стратегій Національного інституту стратегічних досліджень

Метод – свідомий спосіб досягнення якого-небудь результату, здійснення певної діяльності, рішення деяких задач. Метод передбачає відому послідовність дій на основі чітко усвідомленого, артикульованого і контрольованого ідеального плану в самих різноманітних видах пізнавальної діяльності у соціумі [4, с. 494].

Методи політичної науки — це мережа логічних, теоретичних та емпіричних засобів дослідження, категорій і понять, принципів і підходів, за допомогою яких одержують об'єктивну картину політичної реальності з метою прогнозування, прийняття рішень та вироблення стратегії розвитку суспільства і держави [3, с. 446].

Найбільш численна група застосовуваних у політичній науці методів належить до класу міждисциплінарних (більшість із них частіше кваліфікуються як підходи). Сучасна соціогуманітаристика виходить із розділення класичних, некласичних і постнекласичних міждисциплінарних підходів, і всі вони тією чи іншою мірою реалізуються у політичних дослідженнях [3, с. 443].

Системний підхід – напрям філософії і методології науки, спеціально-наукового пізнання і соціальної практики, основою якого є дослідження об'єктів як систем. Системний підхід орієнтує дослідження на розкриття цілісності об'єкта і механізмів її забезпечення, на виявлення різноманітних типів зв'язків складного об'єкта і зведення їх у єдину теоретичну картину [4, с. 869].

Важливу частину філософського обґрунтування системного підходу складає принцип системності. Сутність системного принципу полягає у тому, що всі предмети і явища світу являють собою системи тієї чи іншої міри цілісності та складності.

У системному дослідженні об'єкт, що аналізується, розглядається як визначена множина елементів, взаємозв'язок яких обумовлює цілісні властивості цієї множини. Основний акцент робиться на виявленні різноманіття зв'язків і відношень, що мають місце як всередині досліджуваного об'єкта, так і у його взаємовідносинах із зовнішнім оточенням, середовищем. Властивості об'єкта як цілісної системи визначаються не тільки і не стільки сумою властивостей його окремих елементів, скільки властивостями його структури, особливими системоформуючими, інтегративними зв'язками об'єкта, що розглядається. Для розуміння поведінки систем (у першу чергу цілеспрямованої) необхідно виявити процеси управління, що реалізуються даною системою - форми передачі інформації від одних підсистем до інших і способи впливу одних частин системи на інші, координацію нижчих рівнів

системи з боку елементів її вищого рівня управління, вплив на останні усіх інших підсистем [4, с. 869].

Політична кібернетика це науковий напрям, в рамках якого політичні явища досліджуються за допомогою наукового апарату кібернетики: науки про управління, отримання, передачу та перетворення інформації в кібернетичних системах, в цьому сенсі її можна визначити як науку про управління в політиці чи в політичному управлінні. Предметом політичної кібернетики є функціонування механізму політичного управління. Будучи структурною наукою, політична кібернетика займається політичними структурами і процесами, абстрагуючись від змістовного аналізу взаємозв'язків нижче досліджуваного рівня (метод «чорного ящика»). Досліджуються реакції вихідних величин на зміну вхідних, і навпаки. Такий підхід відкриває можливість вивчати і моделювати політичні системи. У політичному управлінні зворотній зв'язок виступає як контроль «знизу» за суб'єктом політичного управління, як політичний зворотній зв'язок. В рамках класичної кібернетики дія принципу зворотного зв'язку розглядається як механізм, що стабілізує систему, що забезпечує її гомеостазис [1, с. 502].

Гомеостазис в політиці - це рухливий рівноважний стан політичних систем, який зберігається шляхом протидії їх владних структур та інтегрованих в них суб'єктів політики будь-яким зовнішнім і внутрішнім чинникам, що порушують дану рівновагу і основні принципи функціонування системи. Політичний гомеостазис полягає у стійкій динамічній рівновазі, що проявляється у підтримці в допустимих межах істотно важливих для її (*пр. системи*) збереження параметрів. Гомеостатична взаємодія політичної системи з соціальним середовищем, обумовлює її адаптивність до оточуючого світу двоякого роду: з одного боку, певні внутрішні зміни, з іншого - активний вплив системного об'єкта на середовище, її «пристосування» до своїх «потреб» шляхом вилучення і засвоєння необхідних ресурсів. Подібна адаптивність виступає основою механізму саморегуляції і самоорганізації політичної системи суспільства, що, в свою чергу, зумовлює наявність у розглянутого складноорганізованого об'єкта таких функціональних властивостей, як інтегративність, латентність і досягання цілей [1, с. 268].

Синергетичний підхід – методологія вивчення процесів розвитку і самоорганізації складних систем різної природи, яка має на меті відкриття закономірностей, що лежать в основі цих процесів. Маючи міждисциплінарний статус та спираючись на досягнення різних наук, синергетичний підхід успадковує та розвиває здобутки теорій, що склали її фундамент, та у межах яких були вироблені майбутні поняття синергетичного підходу: спочатку тектології О. Богданова, теорії систем Л. фон Берталанфі, кібернетики Н. Вінера тощо, згодом у 60-70 рр. 20 ст. відбувся прорив у розуміння процесів самоорганізації систем різної природи серед представників точних і природничих наук: теорія генерації лазера Г. Гакена, теорія дисипативних структур І. Пригожина, теорія автопоезису живих систем У. Матурани і Ф. Варели, теорія катастроф Р. Тома і В. Арнольда й ін. у результаті, для вивчення кооперативних ефектів (спільної діяльності, кооперативної взаємодії елементів системи) Г. Гакен починаючи з 70-х рр. запропонував термін «синергетика», називаючи її «наукою про взаємодію» [3, с. 664].

Синергетика – область наукового знання, в якій за допомогою

міждисциплінарних досліджень виявляються загальні закономірності самоорганізації, становлення стійких структур у відкритих системах [2, с. 401]. Об'єкт дослідження синергетики - складноорганізовані нерівноважні системи, що знаходяться на різних стадіях самоорганізації.

З позиції синергетичного підходу у своєму розвитку складна відкрита система переходить з одного стану рівноваги до іншого у певній фазі свого «життєвого циклу» - фазі біфуркації, яка для соціальних систем характеризується зростанням соціальної ентропії (зростанням соціального напруження, накопиченням конфліктів), нерівноважністю, нестійкістю і руйнуванням структури системи та зв'язків між її елементами і в результаті вибором системою одного із закладених в неї потенційних можливих стійких станів (потенційних аттракторів), кількість яких є вичерпною. Самоорганізуючись (самоорганізація супроводжується синергійними ефектами, тобто колективними рухами складових системи: для соціально-політичних процесів колективна поведінка позначає таку поведінку, за якої люди як елементи соціально-політичних систем діють так, ніби вони змовилися між собою – наприклад, масові акції протестів), елементи системи утворюють нову структуру, відбувається становлення нового динамічного аттрактору. Далі система переходить у новий стійкий стан, для якого характерне постійне відтворення системою специфічної для неї структури (автопоезис) і так до нової фази розбалансування структури. Можливість оновлення системою своєї структури дала синергетикам підставу вести мову про амбівалентність хаосу, адже хаос виступає як руйнівна, так і будуюча (креативна) сила, містячи у собі низку потенційних структур, одна з яких за певних обставин розвитку системи стає домінуючим аттрактором [3, с. 665].

Привнесений із синергетичного підходу до лексики політичної науки термін «політична біфуркація» позначає один з невід'ємних етапів життєвого циклу соціальної системи, в якому втрачається її стійкість і рівноважність, зростає невизначеність подальшого шляху її розвитку та здійснюється вибір з альтернативних траєкторій подальшої еволюції системи [3, с. 65].

Політична біфуркація (від лат. bifurcatio – роздвоєння) - метод наукового пізнання суспільно-політичних явищ, вперше запропонований американським вченим Ервіном Ласло. Під біфуркацією розуміється поведінка складних систем в станах і умовах, далеких від рівноваги [1, с. 131-132]. Поняття запозичене з теорії динамічних систем - науки, що дала нову концепцію хаосу як складної і непередбачуваною форми порядку, відповідно до якої система приймає вид «фазово-просторового» графіка усіх її можливих сукупних станів. Коли система дозріває, «напружується» понад своїх певних порогових величин, вона з одного набору аттракторів (сил, що направляють її розвиток за певними траєкторіями) переключається на інші та починає вести себе інакше, тобто входить у новий динамічний режим. У точці переходу в новий стан і відбувається власне біфуркація (вибух). Потім система реагує вже на новий набір аттракторів, які, формуючи нову систему, задають їй нову, більш складну траєкторію. Використовуючи поняття біфуркації, Е. Ласло показує подібність і єдність фундаментальних закономірностей еволюції світу природи, соціальних, політичних сфер, що дає підстави для оригінальних (і несподіваних для суспільствознавців, особливо для політологів) висновків. Він переконливо доводить, що осмислення і об'єктивний аналіз сучасних

непередбачуваних соціально-політичних процесів можливий лише за умови прийняття феномена політичної біфуркації, що дає спосіб пізнання суспільних систем і явищ, не охоплених ще жодною наукою. Серед усіх понять змішаної мови теорії хаосу і загальної теорії систем термін політична біфуркація найбільш вдало визначає фактори, що формують новий стан суспільства [1, с. 132].

Принципами політичної біфуркації є: всезагальність (масштабність події, задіяність всього суспільства); падіння рівня складності організації та рівня цілісності суспільства; рівновірогідність реалізації принципово різних сценаріїв; часові межі (наявність початку і кінця політичної біфуркації у рамках життєвого циклу еволюції системи); зростання соціальної ентропії (сплеск соціальної активності); поляризація суспільства; ротація політичної еліти; наявність активно діючих суб'єктів соціальних і політичних змін у політичній біфуркації; вибір шляху розвитку та прийняття рішення; апеляція політичних акторів до архетипів, ментальності народу. За вказаними ознаками політичні біфуркації можуть проходити у формах: революцій, політичних переворотів, імпічментів, терористичних актів, масштабних акцій протесту (масштаб системи – світ, держава, регіон, місто), виборів до органів влади тощо. Попри всю несхожість перебігу для різних історико-політичних контекстів та політичних систем політичні біфуркації можна умовно поділити за прогнозованістю часу їхнього виникнення на передбачувані (заплановані) – такі, що виникають періодично, наприклад, вибори до органів публічної влади, загальнонаціональні референдуми з доленосних питань подальшого розвитку країни, та непередбачувані (для більшості суспільства) – такі, що важко спрогнозувати, наприклад, революції, політичні перевороти, терористичні акти, імпічменти тощо. Для непередбачених політичних біфуркацій характерною є «каскадна» форма перебігу, тобто проходження системою низки біфуркацій [3, с. 65].

Мережевий підхід – метод соціальної і політичної теорії, який використовується для опису феномену самоорганізації соціальних акторів (груп та індивідів) та їх взаємодії в процесі формування горизонтальних зв'язків у суспільстві з метою задоволення власних потреб або інтересів і доступу до економічних, політичних, культурно-символічних та інших ресурсів. Соціальна мережа (від англ. social network) – це особливий тип структури взаємодії соціальних акторів (як колективних так і індивідуальних), яка формується на основі горизонтальних зв'язків між ними. Характерною ознакою соціальних мереж є неієрархічність відносин, що пов'язують різноманіття акторів, об'єднаних спільними інтересами, і які обмінюються ресурсами для просування цих інтересів.

Застосування мережевого підходу в політології обумовлено об'єктивною потребою враховувати складність сучасного процесу прийняття політичних рішень, а також здійснювати аналіз нестійкості й відкритості політичної системи при взаємодії безлічі політичних акторів. Мережева парадигма зобов'язує розглядати в цілісності й взаємозв'язку будь-які зміни, що необхідні для збереження рівноваги політичної системи. Це можуть бути зміни в структурах держаної влади, її територіальної організації, соціальних стосунках, перерозподілі владних повноважень і відповідальності політичних і соціальних акторів, ролі людських ресурсів, стосунків власності. Методологічний аналіз цих процесів спирається на фундаментальні поняття, які становлять термінологічний каркас мережевого

підходу: соціальний простір і соціальний час, самоорганізація, саморегулювання, децентралізація влади та її поліцентричність, принципи взаємодії суб'єктів влади і суспільства, діалогічність центрів влади, полісубектність і поліваріантність розвитку, соціальна мережа, політична мережа, мережеві взаємодії [3, с. 440].

Мережі політичні (policy political network) – особливий тип самоорганізації політичних акторів, які встановлюють горизонтальні зв'язки у певній сфері політики з метою досягнення домовленостей з політичних питань і обмінюються ресурсами, якими володіє кожний з учасників мережі. Характерними ознаками політичної мережі є: неієрархічність, децентралізація, переважно горизонтальна і функціональна взаємодія учасників, гнучкість, рухливість, мінливість форм і конфігурацій, легкість створення і розпаду структур, відкритість мережі для «входу» і «виходу», загальнодоступність ресурсів мережі, рівноправ'я учасників мережі незалежно від їхньої ролі, масштабу, ресурсів, унікальність створюваних мереж. Різні структурні характеристики мереж викликають різні ефекти внутрішньої динаміки мереж і зовнішніх змін. У цьому сенсі політика може розглядатися не лише як функція внутрішніх мережевих взаємодій, але й як ширше політичне і економічне оточення [3, с. 440].

Література:

1. Политическая энциклопедия. В 2 т. Т 1. / Нац. обществ.-науч. фонд; Рук. проекта Г.Ю. Семигин; Науч.-ред. совет: пред. совета Г.Ю. Семигин. – М.: Мысль, 2000. – 750 с.
2. Политическая энциклопедия. В 2 т. Т 2. / Нац. обществ.-науч. фонд; Рук. проекта Г.Ю. Семигин; Науч.-ред. совет: пред. совета Г.Ю. Семигин. – М.: Мысль, 2000. – 701 с.
4. Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець [голова], Ю. Шаповал [заст. голови] та ін. – К.: Парламентське видавництво, 2012. – 808 с.
5. Энциклопедия эпистемологии и философии науки. – М.: «Канон+» РООИ «Реабилитация», 2009. – 1248 с.

УДК: 338.2.007

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ НА ОХОРОННИХ ПІДПРИЄМСТВАХ В УМОВАХ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

аспірант Семерей Б.В.

Міжрегіональна академія управління персоналом, м. Київ

В умовах соціально-політичної нестабільності економіки в Україні з'являється все більше суб'єктів ринку, які мають свою власність матеріального і фінансового характеру і яку потрібно захищати. Крім того, кримінальна ситуація в Україні є дуже складною в зв'язку з суттєвим зубожінням більшості населення, різким розшаруванням населення на бідних і багатих не за результатами праці, значної марганалізацією населення та інше.

Все це обумовило появу за останнє десятиліття великої кількості охоронних

підприємств, між якими виникає конкуренція щодо послуг за різними напрямками охоронної діяльності. Оскільки якість персоналу є головною конкурентною перевагою цих підприємств, тому саме в сфері підбору і оцінки працівників сьогодні йдуть пошуки основних джерел такої переваги.

В останні роки з'явилося достатньо публікацій щодо специфіки діяльності охоронних підприємств [1], [2], [3]. Особливість проведення кадрової політики цих підприємств полягає в сфері пошуку якісного персоналу. В цьому сенсі безумовний інтерес викликає сучасна технологія підбору персоналу в різних організаціях на основі паспорту посади [4], [5], [6], розкриття сутності якої в специфічних умовах діяльності охоронних підприємств є метою даної статті.

Однією з сучасних технологій відбору якісного персоналу в комерційних організаціях є використання паспорту посади як інструменту такого підбору. За його допомогою людина можна наблизитися до вирішення важливої проблеми відповідності претендента на ту чи іншу посаду вимогам щодо знань, вмінь та особистісних якостей, які потрібно мати для успішного виконання функціональних обов'язків. Тобто те, що ми називаємо адекватністю працівника займаній посаді та виконуваним функціям.

У зв'язку з відсутністю на охоронних підприємствах науково-обґрунтованої технології розробки і використання такого інструментарію, як паспорт посади охоронця, автором запропоновано методика формування параметрів паспорту посади різних категорій працівників та кваліметрична оцінка цих параметрів.

Основні положення цієї методики пов'язані з виконанням декількох етапів, першим з яких є виявлення тих факторів (вони потім стануть параметрами паспорту посади), які є обов'язковими (базовими) для працівника з охоронної діяльності.

За допомогою лінійних керівників та кадрових служб декількох охоронних підприємств, які були респондентами соціологічного опитування, вдалося виявити чотири фактори: фізична підготовка; правова підготовка; спеціальна (професійна) підготовка; особисті якості. Була виявлена також вагомість кожного фактору, що наведено нижче з певним розкриттям сутності кожного фактору. Згадаємо, що вагомість вимірюється в частках одиниці таким чином, що їх сукупність дає саме одиницю.

Кожний фактор оцінювався за допомогою критеріїв, значущість яких коливається від 1,0 (оптимум, стандарт, ідеал) до 0,0.

Специфіка охоронної діяльності вимагає, щоб перших три фактори були обов'язковими, тому їм призначено таку високу ступінь вагомості. Якщо припустити, що особа не має відповідного позитивного показника хоча б за одним з цих факторів, вона не відповідає посаді навіть охоронця. З цією метою був призначений граничний коефіцієнт, який дорівнює 0,735. Він отриманий таким чином:

$$1. (0,29*0,8)+2.(0,29*0,8)+3.(0,29*0,8)+4.(0,13*0,3)= \\ =0,232+0,232+0,232+0,039=0,735.$$

Це означає, що якщо в когось кінцевий показник нижче цього значення, він не відповідає посаді. Візьмемо, наприклад, найбільші показники по двох факторах з трьох перших і найбільше значення четвертого, а по одному з трьох перших візьмемо негативний показник, отримаємо:

$$1. (0,29*1)+2.(0,29*1)+3.(0,29*0)+4.(0,13*1)=0,29+0,29+0+0,13=0,71.$$

Посаді старшого зміни охорони відповідає граничний коефіцієнт, який дорівнює 0,948. Його отримано:

$$1. (0,29*1)+2.(0,29*1)+3.(0,29*1)+4.(0,13*0,6)=0,29+0,29+0,29+0,078= 0,948.$$

Це означає, що якщо особа отримала такий високий показник, її можливо зарахувати до резерву на вищестоячу посаду старшого зміни. Такий показник ґрунтується на високих оцінках фізичної, правової, спеціальної підготовки, а крім цього, ще й особистих даних, які вказують на можливе використання співробітника на підвищеній посаді.

Якщо хтось отримає абсолютний показник, який дорівнює одиниці, це буде приводом зарахування до резерву на вищестоящу посаду із подальшим розглядом його кандидатури щодо підвищення до посади начальника об'єкта охорони. На це вказує наявність крім усіх необхідних даних, ще й організаторських і управлінських здібностей.

На основі розробленої методики в охоронній фірмі «Арсенал» проведено атестацію дев'ятьох працівників одного окремого об'єкта охорони, троє з яких – старші зміни, інші – рядові охоронці. З цією метою призначимо загальні збори усіх цих співробітників. У присутності цього невеликого колективу будемо за допомогою «паспорта посади» аналізувати визначені вище фактори по кожному співробітнику. В результаті отримано показники, які представлені в табл.1.

Перших три співробітники у списку – старші змін, всі наступні – охоронці. З аналізу отриманих результатів видно, що майже всі працівники відповідають своїм посадам. Одного із старших змін (Б.О.І.) вже навіть можна зарахувати до резерву на вищу посаду.

Іншого старшого зміни треба навпаки понизити на посаді, тому що він отримав коефіцієнт 0,909 в той час, як для старших змін мінімальний прохідний бар'єр дорівнює 0,948. З пофакторного аналізу його параметрів видно, що це обумовлено відсутністю в нього особистих рис, які необхідно мати старшому зміни, на що вказує показник по четвертому фактору, що дорівнює 0,039.

Таблиця 1

Оцінка працівників підприємства на основі кваліметричної методики

Працівники	Значимість критеріїв по кожному фактору			
	Фактори			
	1 ф.	2 ф.	3 ф.	4 ф.
А.В.С.	1,0	1,0	1,0	0,6
Б.О.І.	1,0	1,0	1,0	1,0
В.В.А.	1,0	1,0	1,0	0,3
О.С.К.	1,0	1,0	1,0	0,6
П.І.П.	1,0	0,8	1,0	0,3
О.С.Д.	0,8	0,8	0,8	0,3
У.Т.С.	0,8	0,8	0,8	0,6
Т.О.О.	0,8	0,8	1	0,3
Щ.Г.В.	0,8	1,0	0,8	0,3

Одного з рядових охоронців за підсумками атестації варто підвищити на посаді до старшого зміни, бо він має відповідний коефіцієнт 0,948. Інші отримали показники, які не нижче 0,735.

Перевагою такої методики атестації є її прозорість, демократичність, а також чітко визначені критерії оцінки факторів. Крім того, аналіз за «паспортом посади» є зрозумілим для всіх співробітників, а отримані в процесі його застосування показники є досить обґрунтованими.

Таблиця 2

Значимість критеріїв перемножена на вагомість фактора

Працівники	Фактори				Сума
	1 ф.	2 ф.	3 ф.	4 ф.	
А.В.С.	0,29	0,29	0,29	0,078	0,948
Б.О.І.	0,29	0,29	0,29	0,13	1,0
В.В.А.	0,29	0,29	0,29	0,039	0,909
О.С.К.	0,29	0,29	0,29	0,078	0,948
П.І.П.	0,29	0,232	0,29	0,039	0,851
О.С.Д.	0,232	0,232	0,232	0,039	0,735
У.Т.С.	0,232	0,232	0,232	0,078	0,774
Т.О.О.	0,232	0,232	0,29	0,039	0,793
Щ.Г.В.	0,232	0,29	0,232	0,039	0,793

В ідеалі, для атестації за кваліметричною методикою необхідний повсякденний аналіз праці кожного співробітника. У зв'язку із можливим несенням служби за різними режимами та на різних об'єктах одними й тими ж співробітниками, такий повсякденний аналіз або зовсім неможливий у зв'язку із непорівнянністю показників роботи, або вимагає дуже складних розрахунків, які вимагають невинуватого часу.

Незважаючи на це, розроблена методика може використовуватись не лише для проведення атестації співробітників, які вже довгий час працюють на підприємстві, а й при підборі персоналу.

В системі підбору персоналу на охоронному підприємстві спочатку треба з'ясувати чи відповідає особа, яка бажає працевлаштуватися, вимогам діючого законодавства, правовій компетентності. Вже тільки після цього можна приступити до вивчення її кандидатури на предмет призначення на вакантні посади.

Розроблену методику можна навіть і в такому вигляді творчо використовувати при підборі персоналу на стадії прийняття на роботу. Наприклад, аналіз же за першим фактором, тобто оцінку фізичної підготовки, можна здійснити перед зарахуванням на підприємство. В такому випадку, навіть, якщо отриманий показник буде лише небагато відставати від необхідного рівня, у кандидата буде час підготуватися.

Після оцінки за першим фактором отриманий показник фіксується, а кандидат зараховується на підприємство на випробувальний строк, який дорівнює місяцю. За цей місяць у нового працівника є час на вивчення законодавчої бази, правових основ діяльності, специфіки охорони об'єктів та дій охорони у різних випадках.

За цей же час колектив придивляється до нового працівника, вивчаючи його особисті якості та риси характеру.

Вже тепер, після місяця роботи, можна провести атестацію нового працівника за системою «паспорту посади». Тим більш, що при позитивному показнику по першому фактору, отриманому до зарахування, тепер потрібно аналізувати лише

три інших фактори для винесення загального висновку про відповідні посади.

Якщо ж працівник до зарахування на підприємство отримав негативний показник з фізичної підготовки, але взяв на себе зобов'язання підтягнути свою фізпідготовку до належного рівня, в цьому випадку проводиться повна атестація з аналізом по всіх чотирьох факторах.

Кадрові служби мають змогу забезпечити подальший розвиток цієї методики на підприємстві шляхом впровадження її у практику із використанням ЕОМ. Це надасть можливість постійно та безперервно оцінки персонал, а в результаті – оперативно отримувати за допомогою ведення баз даних оброблену інформацію із запитом користувача електронної системи по окремим працівникам та періодам їх діяльності. Такі дані будуть корисні, наприклад, при непередбачуваних або термінових обставинах призначення чи переміщення кадрів на підприємстві. На прикладі нашої організації «Арсенал», яка входить до складу корпорації, в ідеалі було б запропонувати впровадити «паспорт посади» на усіх підприємствах корпорації. Таким чином отримуємо систему, яка буде діяти не лише в середині організації, а й дозволить робити швидкі переміщення, в разі необхідності, по всім підприємствам (організації) корпорації.

Це надасть перспективність подальшої роботи в цьому напрямку. Зокрема важливим моментом тут буде принцип тотожності та співвідношення показників роботи, власних навичок та особистих даних працівників різних організацій, корпорації. Саме цей принцип буде вирішальною умовою застосування розробленої кваліметричної методики при ефективній взаємодії різних організаційних структур.

Висновки. «Паспорт посади» - це комплексна система показників, яка базується на їх кваліметричній оцінці, що кількісною мірою характеризує вимоги до кандидатів і дає можливість виявити відповідність посаді від рядового охоронця до керівників підрозділів чи об'єктів.

Перевагою такої методики є також те, що на вищестоящу (керівну) посаду, в процесі атестації або підбору кандидатів, призначається саме той співробітник, який максимально відповідає цій посаді.

В якості основних параметрів «паспорту посади» на основі вказаної методики, розглянуто: фізична підготовка; правова підготовка; спеціальна підготовка; особисті якості.

Специфіка охоронної діяльності вимагає, щоб перші три фактори повинні розглядатися як базові, тобто обов'язкові, тому їм призначено таку високу ступінь вагомості. Якщо припустити, що особа не має відповідного позитивного показника хоча б за одним з цих факторів, вона не відповідає посаді навіть охоронця. З цією метою був призначений граничний коефіцієнт по кожній посаді.

Посаді рядового охоронця відповідає граничний коефіцієнт, який дорівнює 0,735. Це означає, що якщо в когось кінцевий показник нижче цього значення, він не відповідає посаді.

Посаді старшого зміни охорони відповідає граничний коефіцієнт, який дорівнює 0,948. Це означає, якщо особа отримала такий високий показник, її можливо зарахувати до резерву на вищестоящу посаду старшого зміни. Цей показник ґрунтується на високих оцінках фізичної, правової, спеціальної підготовки, а крім цього, ще й особистих даних, які вказують на можливе використання

співробітника на підвищеній посаді.

Великий позитивний момент складає запропоновані методики, об'єктивність, демократичність та прозорість використання її на практиці, що довела експериментальна апробація її на охоронному підприємстві «Арсенал».

Література

1. Ревенко А.Н. Организация охраны частными службами безопасности.-Кременчуг, 2005 г.-185 с.
Основы обеспечения безопасности физических лиц. Учебное пособие.-Минск., «СБ», 2006.-458 с.
2. Практические рекомендации по организации службы охраны коммерческого предприятия/Составитель В.А.Хватков.-К.: Издательский дом «Скиф», КНТ.-2008.-464 с.
3. Гошко А.О. Можливості використання паспорту посади у процесі формування культури цільового управління при реалізації кадрової політики. В кн. // Гошко А.О. «Сучасна управлінська культура в системі місцевого самоврядування». Монографія.-К. Вд-во НАДУ, 2006.
4. Иванов В.С. Оценка персонала организации на основе паспорта должности//Персонал, 2001, №12.-С.25-29.
5. Маслов Б. Паспорт должности как стандарт при аттестации и подборе персонала// Отдел кадров, №12, 2002.-С.15-19.

УДК 332323.2

ПОЛИТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ СОТРУДНИЧЕСТВА В УСЛОВИЯХ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ НЕСТАБИЛЬНОСТИ

Авраменко О.А.

аспирантка кафедры политологии БГУ, г. Минск.

Научный руководитель - к.ф.н., доцент Г.А. Круглова

В XXI веке экологическая проблематика продолжает оставаться одной из важнейших в мировой политике. Главной задачей среди проблем самого высокого приоритета является обеспечение нормальных экологических условий для ныне живущих и будущих поколений, чему должна способствовать эффективная реализация совместной экологической политики всех государств в мире.

Очевиден и тот факт, что значение экологических проблем, от решения которых зависит будущее человечества, выходит далеко за пределы национальных границ. Деятельность государств по охране окружающей среды на основе сотрудничества формирует новую область современных международных отношений, успешное развитие которой отвечает интересам всех народов.

Необходимость международного взаимодействия в области экологии вызвана возрастающей зависимостью стран друг от друга. А в условиях глобальной экологической нестабильности, для того, чтобы совместно решать экологические проблемы взаимодействия общества и природы, которые затрагивают всех без

исключения, нужен эффективно действующий институциональный механизм глобальной регуляции воздействия человечества на окружающую среду. Этому должен способствовать конструктивный, прежде всего, политический диалог между государствами.

С проблемой экологической нестабильности тесно связана задача формирования «устойчивого общества», которая в XXI веке приобрела первостепенный характер. Процесс перехода к устойчивому развитию является глобальным, и отдельно взятая страна не может осуществить такой переход самостоятельно. Основой для достижения устойчивого экологического развития является интеграция экологической деятельности в более широкий контекст. Это еще раз доказывает необходимость принятия политических решений по устранению и недопущению экологических проблем общими усилиями.

Ведущей международной организацией, в рамках которой были предприняты первые шаги на пути совместной природоохранной деятельности государств стала Организация Объединенных Наций.

Впервые международные принципы экологического сотрудничества были обобщены в декларации Стокгольмской конференции ООН по проблемам окружающей среды в 1972 году, но наиболее полно они были изложены в декларации по окружающей среде и развитию, принятой Конференцией ООН по устойчивому развитию в июне 1992 года в Рио- де-Жанейро.

В 1987 году Международная комиссия по окружающей среде и развитию (МКОСР) опубликовала доклад «Наше будущее». МКОСР, или «Комиссия Брундтланд» привлекла внимание международного сообщества к концепции устойчивого развития, которая представлялась в качестве необходимости удовлетворения потребности развития на современном этапе, не лишив этой возможности и будущее поколение. Генеральный секретарь конференции Морис Стронг по этому поводу справедливо заметил: «Мы должны спасти весь мир, или же не спасется ни один из нас» [2, с.293].

Концепция устойчивого развития была утверждена в качестве руководства к действию для всех стран планеты на XXI век. В ней приняли участие около 18 тыс. ученых и специалистов из 179 стран мира, а также более 100 глав государств и правительств.

Спустя двадцать лет проблемы, изложенные в «Целях развития на пороге нового тысячелетия» (ЦРТ), стали еще глубже, а значение окружающей среды для устойчивого развития - еще более очевидно.

В рамках организаций системы ООН была также создана программа по окружающей среде, или ЮНЕП (United Nations Environment Programme), которая способствует координации деятельности по охране природы и несёт ответственность за разрешение всех связанных с экологией вопросов, как на глобальном, так и региональном уровне. Для осуществления программы был создан постоянно действующий Координационный совет, секретариат которого разместился в Кении). С 1997 года ЮНЕП публикует доклады «Глобальной экологической перспективы» (ГЕО). Наиболее масштабным проектом является 4-й доклад ГЕО, опубликованный в 2007 году. Главная цель доклада - объединить усилия науки и политики. Концептуальная база ГЕО основана на концепции

«движущие силы - нагрузка на окружающую среду - состояние - воздействие - ответные меры» [1, с.31].

11 декабря 1997 года в дополнении к Рамочной конвенции (РКИК) ООН об изменении климата был принят Киотский протокол, обязывающий развитые страны и страны с переходной экономикой сократить и стабилизировать выбросы парниковых газов. К 2004 году протокол был ратифицирован всеми государствами Европейского союза, Канадой, Японией и развивающимися странами. Но он до сих пор не ратифицирован США. Соответственно, данный документ не является обязательным для выполнения и другими странами. США, являясь крупнейшим загрязнителем атмосферы, не торопятся подписывать этот документ. Тем самым, пользуясь правом «вето», эта ведущая мировая держава использует политические рычаги давления для достижения собственной экономической выгоды.

Летом 1998 года в Дании была принята Орхусская конвенция, предметом которой стали взаимоотношения между государством и обществом по вопросам состояния окружающей среды.

Всемирный саммит ООН по устойчивому развитию в 2002 году подтвердил поддержку мировым сообществом идей устойчивого развития для долгосрочного удовлетворения основных человеческих потребностей при сохранении систем жизнеобеспечения планеты. В августе - сентябре 2002 года была принята Йоханнесбургская декларация по окружающей среде и развитию, на которой главы государств и правительств засвидетельствовали еще раз свою приверженность к полному выполнению «Повестки дня на XXI век». Кроме того, было решено добиваться достижения согласованных на международном уровне целей по вопросам экологии.

В 2003 году ЮНЕП инициировала Марракешский процесс - 10-летнюю программу в поддержку региональных и национальных инициатив, направленных на ускорение перехода к устойчивому потреблению и производству. Выполнение многостороннего Марракешского процесса, поддерживающего региональные и национальные инициативы, открывает возможности для формирования тенденций сохранения экологического равновесия.

В 2004 году состоялось Межправительственное совещание по укреплению научной базы ЮНЕП, в котором приняли участие более 100 правительств и 50 партнерских организаций [1, с. 2]. После этого глобального совещания в сентябре - октябре 2004 года были проведены региональные совещания, на которых были сформулированы важнейшие проблемы экологии в глобальном и региональном масштабе. По результатам проведенных совещаний окончательно были утверждены цели и мероприятия проекта ГЕО-4, которые впоследствии были утверждены Первым всемирным совещанием правительств и групп заинтересованных сторон в феврале 2005 года.

В декабре 2007 года в Индонезии состоялась XIII сессия Конференции сторон РКИК ООН, в ходе которой было подготовлено соглашение, которое должно прийти на смену Киотскому протоколу после 2012 года.

Несмотря на то, что на глобальном уровне задачи реализации совместной экологической политики особенно сложны, предприняты важные решительные шаги по установлению контроля над экологической ситуацией, что находит свое

отражение в многочисленных совместных межгосударственных программах и проектах. В настоящее время создана стандартизированная глобальная сеть и проведен анализ актуальных вопросов по проблемам окружающей среды. Так, к концу XX века сформировалась глобальная система мониторинга окружающей среды (ГСМОС), цели которой определяются в ходе международного сотрудничества по экологическим вопросам в рамках различных международных организаций, конвенций и деклараций. Действует множество различных совместных проектов. Среди которых можно отметить такие проекты как МГБП (англ. Global Analysis, Interpretation and Modeling) - «Глобальный анализ, интерпретация и моделирование», Глобальная система наблюдений климата (ГСНК), Глобальная система наблюдения за океаном (ГСНО), Всемирная климатическая программа (ВКП) и многие другие.

Формирование экологической стратегии как одной из важнейших политических линий развития ООН стало основной деятельностью нынешнего Генерального секретаря ООН Пан Ги Муна. Он призывает государства сообща решать экологические проблемы. «Сегодня необходимо мобилизовать мир в поддержку экологически устойчивого мироустройства с гарантиями благополучия человечества и с сохранением планеты для будущих поколений» [3].

Таким образом, к началу нового тысячелетия накопился определенный опыт политического сотрудничества государств в области экологии. Но следует подчеркнуть, что диалог между государствами в конкретных делах и проектах - это не краткосрочная кампания. Это долгосрочная стратегия мироустройства XXI века на началах диалога, сотрудничества и партнерства между государствами и народами в интересах всего человечества. А в условиях современной экологической нестабильности нужно предпринимать все возможные меры, чтобы сделать политическое сотрудничество еще более перспективным и успешным.

Список литературы:

1. Глобальная экологическая перспектива: окружающая среда для развития (ГЕО - 4). - Найроби: ООН, 2007.
2. Хотунцев, Ю.Л. Экология и экологическая безопасность. - 2 - е изд., переработанное. - Москва: Академия, 2004.
3. URL: <http://www.un.org/ru/sg/sgstmt.asp> - Дата доступа 03.09.2012.

УДК 327.56

ЭВОЛЮЦИОННЫЙ ПОДХОД К АНАЛИЗУ ДИНАМИКИ МЕЖЭТНИЧЕСКИХ КОНФЛИКТОВ

**к.полит.н., преп. Поляков Е.М.
ФГОУ ВПО «ВГУ»**

Введение или Конфликт-для-себя.

Обычно, говоря о динамике конфликтов, учитывают такие факторы, как свойства участников, их стратегии и тактики, цели сторон в конфликте, используемые средства и методы борьбы. Эти факторы объединяет одно свойство:

они непосредственно связаны со структурой конфликта и его функциональной ролью. Мне представляется интересным выйти за пределы «структурно-функциональной» логики анализа и посмотреть на конфликт «вверх тормашками». Что имеется ввиду? Традиционная парадигма конфликтологического анализа базируется на простом и очевидном тезисе: пусть в обществе существует объективное противоречие между некоторыми участниками социального взаимодействия (индивидами, группами, классами, нациями, элитами и т.д.) Тогда конфликт есть механизм разрешения этого противоречия, снятия напряженности. Подобная трактовка конфликта как способа «выпустить пар» есть в работах К.Маркса, Р.Дарендорфа, Й.Галтунга др., т.е. тех исследователей, которые подчеркивали созидательный, позитивный потенциал конфликта [1:25-30]. В данной парадигме конфликт рассматривается как механизм борьбы за влияние, престиж, деньги или иной ценный ресурс. То есть конфликт рассматривается как нечто инструментальное – хотя он и объективен, но существует не сам по себе, а для чего-то. Например, борьбы за власть (если говорить о политических конфликтах).

Я же хочу в данной статье попытаться посмотреть на конфликт как самоценное явление, или, перефразируя Маркса, «конфликт-для-себя». Предположим, что не конфликт существует для нас (как форма социального взаимодействия), а мы существуем для конфликта. Парадоксальность (и даже абсурдность) подобной точки зрения побуждает тут же отказаться от нее. Но она парадоксальна лишь на первый взгляд. Наука в целом, и естествознание в частности располагают примерами успешного «вставания с ног на голову». Одним из таких кейсов является современная эволюционная теория, в рамках которой ученые отказались от трактовки отдельного организма как единицы естественного отбора. Сейчас конкурируют две основные идеи: о популяции или группе как объекте отбора и о гене или его части.

Они обе позволяют трактовать поведение особей как следствие не индивидуальной, а суборганизменной (генетической) или надорагнизменной (популяционной) приспособленности к живой среде. Это биологическое отступление необходимо, поскольку позволяет прояснить мою метафору о конфликте-для-себя. К тому же не забудем, что изначально на становление конфликтологии повлияли достижения биологов: например, в концепции Л.Козера о врожденной агрессивности человека явно видно влияние К.Лоренца.[2] Как организм является механизмом, через который отбор воздействует на реальный объект (ген или популяцию), так и социальные системы (люди, классы, нации) являются механизмом, через который конфликт воздействует на социум в целом. То есть: я предлагаю рассмотреть конфликт как аналог естественного отбора (по функциям, но не по механике!) в процессе социальной эволюции.

Отмечу, что это именно *новый способ* взглянуть на причины конфликтности в обществе, рассматриваемом не как система, а как эволюционный процесс. Как справедливо заметил Дж.М.Смит, «спорить о том, какой из двух взглядов на эволюцию верен, так же глупо, как спорить о том, какая алгебра или геометрия способна лучше решать научные проблемы. Это зависит от самой проблемы, которую вы пытаетесь решить» [3:30].

Замечания к построению г/к-модели для анализа межэтнического конфликта

Известно, что в «Дилемме узника» итоги полностью повторяют распределение наследуемых признаков по закону расщепления Г. Менделя в соотношении 3:1. И в теории игр, и в генетике два признака («кооперируюсь» / «отказываюсь» и доминантный / рецессивный соответственно) могут дать в сочетании 4 варианта исхода, лишь один из которых является наиболее оптимальным для проявления интересующего нас признака, например, обоюдного выбора «отказываюсь», являющегося рецессивным (см. табл. 1 и 2).

Таблица 1.

Распределение ходов в «Дилемме узника» по А. Рапопорту

1-й игрок/2-й игрок	Кооперируюсь	Отказываюсь
Кооперируюсь	+300; +300	+500; -100
Отказываюсь	-100; +500	-10; -10

Таблица 2.

Распределение фенотипов согласно первому закону Г. Менделя

1-я аллель/2-я аллель (A/a)	Доминантный (A)	Рецессивный (a)
Доминантный (A)	AA	Aa
Рецессивный (a)	aA	aa

Таким образом, если мы захотим выбрать какой-либо из исходов игры в качестве отправной точки для следующего тура (многоактная или пролонгированная дилемма узника), то результат будет равен среднему между «кооперируюсь» и «отказываюсь», также как генотип большинства особей будет содержать один доминантный, а другой рецессивный аллель.

Как две аллели в геноме, так и два типа поведения в игре находятся между собой в конфликте (точнее, в конфликте находятся индивиды, реализующие поведение). Как определить, какой из признаков (ходов) будет выгодным / вредным для максимального эффекта? Очевидно, что в одноактной игре это сделать невозможно: логика приводит к необходимости принятия неоптимального решения «всегда отказываюсь», что ведет к незначительному штрафу, из-за чего возникло второе название игры – «парадокс заключенного». При пролонгированной игре каждый из игроков имеет возможность «отомстить» напарнику за «предательство», что создает основу для кооперации. Подобное допущение означает, что мы рассматриваем соперников, идентичных во всех отношениях, за исключением используемой ими стратегии борьбы, т.е. того типа реакций, который контрагенты могут применять в конфликте. Сами характеристики конфликтующих сторон остаются за скобками, хотя в действительности почти никогда противники не бывают равными или почти равными.

Дж. Мейнард Смит выделяет три главных вида асимметрии, наблюдаемой у противников разного ранга [4:476]. Первый вызван различием по «размерам» и «бойцовским» качествам: сколь агрессивную стратегию изберут игроки, насколько последовательно они ее реализуют, сколько у них сил и т.п. Второй состоит в том, что индивидуумы могут различаться по величине той выгоды, которую им принесет победа. Для его понимания необходимо рассмотреть принцип «жизнь/обед»: хищник и его жертва конфликтуют за один ресурс – тело жертвы, но он имеет

принципиально разную «стоимость» - относительную («ничего») для первого и абсолютную («все») для второго. Третий тип асимметрии представляет собой странное следствие, вытекающее из теории о том, что чисто произвольная, казалось бы, совершенно не относящаяся к делу, асимметрия способна дать начало некой эволюционно стабильной стратегии (ЭСС), поскольку ее можно использовать для быстрого улаживания конфликтов.

Такая асимметрия возникает, например, в тех случаях, когда один из противников появляется на месте состязания раньше другого. Назовем первого «Резидентом», а второго «Захватчиком». Эволюционно стабильной могла бы стать следующая условная стратегия: «Если ты Резидент — нападай; если ты Захватчик — отступай». Поскольку мы допустили, что рассматриваемая асимметрия произвольна, то противоположная стратегия: «Если Резидент — отступай, если Захватчик — нападай», также может быть стабильной.

Говоря о теории г/к-отбора применительно к феноменам культуры, для начала необходимо определиться с категориями. Понятие «отбор», вынесенное в заголовок, использовано в том смысле, как его трактует СТЭ. Еще Г.Спенсер определил отбор как *выживание наиболее приспособленных* особей. К-отбор есть отбор на качества, которые требуются для успеха в предсказуемых условиях, когда ожидается жесткая борьба за ограниченные ресурсы между хорошо подготовленными к этой борьбе индивидуумами, а размер популяции близок к максимальному. R-отбор - отбор на качества, необходимые для успеха в изменчивых условиях, когда от адаптаций, дающих преимущество в конкурентной борьбе, толку немного.

Модель г/к-отбора применительно к культуре была сформулирована А.Фогом и будет дана нами в его трактовке с незначительными адаптациями [Подробнее см.: 5, 192-214]. Эволюция культуры идет различными путями, в зависимости от баланса между внутренними и внешними конфликтами в обществе. При изучении систем, которые слишком сложны для детального анализа, необходимо сосредоточиться на тех факторах, которые оказывают сильнейшее воздействие на приспособленность. Такие факторы получили название *детерминанты приспособленности*.

Культурный г-отбор имеет место, когда группа располагает существенными возможностями для политической и культурной экспансии, т.е. может победить другие группы и навязать им свою идеологию или культуру, но в тоже время находится под угрозой пасть жертвой экспансии других групп. Иными словами, для группы характерны внешние конфликты и войны. Культурный г-отбор приводит к распределению большей доли ресурсов группы на участие во внешних войнах или конфликтах, или на защиту от других угроз. В процессе группового культурного отбора победит группа, обладающая наибольшей военной силой и наиболее эффективной стратегией. Другими словами, *г-отбор приводит к милитаризации*. Эта милитаризация проявляется не только в техническом, но и в идеологическом и политическом аспекте. Противоположностью культурного г-отбора является культурный к-отбор, который наблюдается, когда у группы нет благоприятных возможностей для культурной экспансии, и ей не угрожает агрессия других групп. Это наиболее типичный случай, если группа географически изолирована или если культурные различия между группой и ее соседями невелики в сравнении с различиями внутри самой группы.

Детерминант приспособленности культурного г-отбора может быть охарактеризован как военная сила и политическая унификация. Это – способность культуры распространяться среди новых людей и противостоять влиянию других культур. С другой стороны, детерминант приспособленности культурного к-отбора есть удовлетворенность всех индивидуумов, и вследствие этого, минимизация конфликтов между лидерами и последователями.

Далее Фог вводит понятия «регализация» и «калиптизация» (regalization, kaluptization) для обозначения дрейфа культуры под давлением г/к-отбора. Самые важные движущие силы регализации – межгрупповые конфликты и другие угрозы коллективу, в то время как движущие силы калиптизации – внутригрупповые конфликты или, если быть точнее, конфликты между руководством и подчиненными. Тем не менее, движущая сила – не то же самое, что механизм. Основной фактор регализации – война. Общество с жесткой дисциплиной и эффективным контролем над населением будет иметь больше шансов на победу в войне, чем более мягкое общество. Важно понимать, что регализация также возможна и без войны. Достаточно угрозы войны. Рациональная реакция на угрозу войны уменьшает риск подвергнуться нападению, а также угрозу проиграть войну, если она все же случится. Культурный результат будет таким же, как если бы общество пассивно ждало войны, а именно – регализация. Замещающий отбор воздействует в том же направлении, что и прямой отбор, но только быстрее, эффективнее и с меньшими затратами. Вот почему замещающий отбор важный фактор в культурной эволюции. Другие угрозы обществу, способные породить регализацию – *массовая миграция, экономические кризисы и перенаселенность*.

Противоположный процесс, калиптизация, наблюдается у народов, живущих в окружении мирных соседей. В отсутствие внешних конфликтов, внутренние конфликты будут доминирующими факторами, определяющими направление культурной эволюции. В соревновании между альтернативными государственными устройствами, люди предпочтут самое удобное, т.е. такое, которое предъявляет минимум требований к населению и предоставляет максимальную свободу и индивидуальную независимость.

Еще один механизм, могущий направить развитие в калиптичном направлении, – это *экономическая и технологическая конкуренция*. Калиптичное общество обычно более терпимо, чем регальное, к частной экономической инициативе. Подобный либерализм служит лучшим основанием для экономического роста и увеличения материального изобилия. Регальная культура в миролюбивом окружении может быть нецелесообразной, но калиптичная культура во враждебной среде окажется роковой. Оптимальным решением для группы, подвергшейся изменению внешнего воздействия, должна быть *эластичность (flexibility)*.

Предварительные выводы.

Если сопоставить два подхода (А.Фога и Дж.М.Смита), то мы увидим, что стратегии конфликтного поведения, именуемые калиптичными, будут реализовываться резидентами, а регальные – захватчиками. Очевидно, в каждом конкретном конфликте будет наблюдаться ЭСС, составленная из обоих типов стратегий. Далее, предположим, что существует нечто, обозначенное как «С-фактор» (от первой буквы в латинском слове conflictus), что побуждает участников

выбирать один из типов стратегий (этим фактором может быть нехватка времени, культурные предпосылки, ограниченность ресурсов и т.п.). Стратегия «захватчика» может быть выбрана при нехватке ценного ресурса, оспариваемого обеими сторонами (например, земли). Если один участник взаимодействия выберет «захватчика», а другой «резидента», то его выбор должен быть обусловлен каким-то другим С-фактором, т.к. ресурс и так принадлежит ему. Если оба участника выбирают один тип стратегии, то С-фактор *может быть одинаковым*, хотя это и не обязательно. Таким образом, С-факторы могут отличаться при *одинаковых типах стратегий*, если стороны преследуют *разные цели* в конфликте, даже если оспаривается один и тот же ресурс (земля как в нашем примере). Именно цель определяет, какую стратегию выберут участники в пролонгированной дилемме узника и разность целей (а, соответственно, и стратегий) может быть объяснена с помощью принципа «жизнь/обед» во взаимодействии нативных и мигрантских сообществ. Гипотеза о С-факторе позволяет объяснить возникновение и развитие конфликтов исходя из различной природы самих участников, а точнее – их целей и способов достижения этих целей, и даже больше – рассматривать конфликтное взаимодействие как нечто, имеющее внешнюю по отношению к участникам конфликта приспособленность.

Таким образом, рассмотренная модель применительно к России позволяет прогнозировать рост внешних (по отношению к носителям данной конкретной культуры) конфликтов в регионах, сталкивающихся с сильными миграционными потоками. Межэтническая миграция, которую в терминах теории г/к–отбора можно назвать «экспансией», будет порождать нетерпимость, агрессию, изоляционизм. В российском обществе это создает угрозу имманентной конфликтности. Решением проблемы может стать конкуренция и наличие альтернативы в «государственном устройстве», т.е. *возможность выбора направлений* политического развития. Мы можем сказать, что демократизация, в первую очередь на низовом (муниципальном) уровне создает базу для преодоления ксенофобии и нетерпимости, ведь именно на низовом уровне чаще всего возникает «бытовой национализм». Модель г/к–отбора наиболее приемлема для анализа социокультурных детерминант в молодежной среде, т.к. именно молодежь потенциально является самой «экспансионистской» силой общества, с одной стороны, и возможным объектом для распространения радикализма, национализма и ксенофобии, с другой стороны.

Список литературы:

1. Глухова А.В., Рахманин В.С. Политическая конфликтология. – Воронеж: Изд-во ВГУ, 2005. – 387 с.
2. О его трактовке агрессии см.: Лоренц К. Агрессия: так называемое зло. – М.: Наука, 1994. – 416 с.
3. Smith J.M. Problems of Biology. N.Y., Oxford University Press, 1986. – 243 p.
4. Smith J.M. Game theory and the evolution of behavior. Proceedings of the Royal Society of London, 1979, В 205.
5. Поляков Е.М., Фог А. Концепт эволюции в социально гуманитарном знании: к вопросу о происхождении культуры, конкуренции и конфликтов / Концепт: грани понятия в современной науке (коллективная монография). – МО, г. Ногинск : Аналитика Родис, 2012. – 292 с.

УДК 327.7

ЧИННИК БЕЗПЕКИ У ЗОВНІШНІЙ ПОЛІТИЦІ ШВЕЦІЇ

Шевченко А.Р.

молодший науковий співробітник

Відділу міжнародних зв'язків Президії НАН України,
аспірант Інституту світової економіки і міжнародних відносин НАН України

Науковий керівник – д.і.н., професор А.І. Кудряченко

Закінчення епохи конфронтації та біполярного розколу світу в 90-их роках ХХ століття усунуло військову загрозу з боку Радянського Союзу скандинавським країнам, зокрема Швеції. Суттєво покращилось регіональне геополітичне становище, що з часом створило зручні підстави для здійснення цими країнами більш активної зовнішньої політики і безпекових заходів. В подальшому дипломатичні кроки МЗС Швеції виробили сприятливі умови для налагодження інтеграційних процесів між скандинавськими країнами і ЄС [1]. Важливе місце в системі таких інтеграційних зв'язків відіграють системи та стратегії безпеки, причому не лише національної, але й колективної.

Аналіз наявної інформації свідчить, що шведська структура політики безпеки характеризується як загальними тенденціями, так і територіальною специфікою формування. З одного боку, це розташування держави у нордичному регіоні, що обумовлює особливості геополітичного положення, соціально-політичні, культурні, релігійні та інші риси, на фоні яких створюється політика безпекових питань або приймаються відповідні державні рішення у цій сфері. Зовнішньополітична доктрина Швеції відзначає необхідність підтримки трансатлантичних зв'язків, які гарантують наявність об'єктивного інтегративного чинника задля збереження стабільності в Європі і Балтійському регіоні [2]. Експертами відзначається розуміння позиції Швеції щодо включення у безпековий механізм загальноєвропейської оборонної політики. Приєднання країни до системи колективної безпеки Європи було логічним наслідком нарощування темпів євроінтеграційних процесів [3]. За умов уникання чи зволікання консолідації з загальноєвропейською системою безпеки для держави існувала очевидна несприятлива перспектива залишитись поза межами діяльного дипломатичного кола. Зміни на європейському безпековому просторі, які почались у 90-х роках, вимусили Швецію переглянути свою зовнішню і оборонну політику [4]. У результаті широкого обговорення в суспільстві питань власної майбутньої оборонної позиції в світі був досягнутий загальнонаціональний безпековий і оборонний консенсус. Він відображав зовнішньополітичну лінію поведінки держави у процесі її інтеграції до європейських силових структур та подальшу участь у партнерських програмах регіонального розвитку.

Традиційній шведській зовнішній політиці притаманна чітко визначена мета – збереження і підтримка свободи, демократії і миру. Такі високогуманістичні прагнення глибоко шануються у європейському суспільстві і, насамперед, стали визначальною ознакою вільної від ідеологічної заангажованості шведської держави.

Сформульована оборонна політична доктрина Швеції наразі містить наступні положення:

- уникнення ситуацій, в яких країна може бути примушена до війни;
- заперечення і перешкоджання іноземним військовим силам використовувати національну територію;
- підтримання незалежних оборонних можливостей країни;
- уникнення участі у військових союзах та військової співпраці з будь-ким, окрім необхідних операцій під егідою ООН у рамках підтримання миру і миротворництва; політика Швеція–ЄС означає, що держава має право на повноцінне членство в ЄС (за винятком монетарного союзу) та на участь у створенні спільної європейської системи безпеки (за умови наявності числених проблематичних питань) [5, с. 19-20].

Необхідно відмітити, що впродовж 90-их років уряд Швеції офіційно підтримував пропоновані інтеграційні процеси в Європі включно з питаннями загальної безпекової політики. Після підписання Маастрихтського договору країна у 1994 р. виразила свою беззаперечну підтримку зусиллям ЄС у сфері безпеки [6].

Зміни безпекових тенденцій та напрямів, що відбулися внаслідок євроінтеграції, вимагали нового політичного інструментарію для вирішення проблем, що виникли. Нордичні країни повсякчас прагнули до тісної міждержавної співпраці у питаннях національної безпеки. Адже очевидно, що в умовах сучасного світу жодна країна наодинці не може гарантувати надійного власного захисту. В цьому ракурсі на початку 90-их років у Північній Європі і на Скандинавському півострові зокрема були створені регіональні механізми та військово-політичні об'єднання, які дозволили запобігти розвитку небажаних проблем. Такими інституціями можна вважати структури так званої «м'якої» безпеки, в яких наполегливо і успішно брали участь нордичні країни. Прикладами таких об'єднань можуть бути Рада держав Балтійського моря (1992 р.) чи Арктична рада (1996 р.). Крім того, з 1992 р. Швеція отримала статус спостерігача у Раді євроатлантичного співробітництва (РЕАС) [7]. Країна відповідально ставиться до актуальних питань розширення ЄС в якості основного засобу безпеки. З огляду на це політикум держави переконаний, що «кожне розширення буде предметом обговорення. Кожне розширення має за мету покращити спільні зусилля за мир, свободу і демократію не тільки в Європі, але й у всьому світі» [8, с. 3]. Держава наполегливо намагається «бути в центрі європейського співробітництва; через це співпраця в рамках Європейського Союзу має особливий статус у шведській зовнішній політиці та політиці безпеки» [8, с. 2].

Всіляко дотримуючись свого нейтрального статусу, Швеція разом з іншими північноєвропейськими країнами бере участь у спільних оборонних програмах країн Балтії. Прикладами можуть слугувати ряд таких військових об'єднань як BALTBAT (Балтійський батальйон миротворчих сил, 1994–2003 рр.), BALTRON (Балтійська військово–морська ескадра, 1998 р.), BALTPERS (Система реєстрації та управління балтійським персоналом, 1996 р.), BALTSEA (Балтійський форум сприяння безпеці, 1997 р.), BALTNET (Балтійська повітряна мережа спостережень, 1996 р.), BALTDEFCOL (Балтійський коледж оборони, 1998 р.), BALTVIMA (Балтійська віртуальна міжнародна військова академія, 1999 р.), BALTMED (Балтійська медична

група), ВВВ (підтримки приймаючої країни), BALTLOG (Балтійська система логістики, 2002 р.). [9, с. 132–133; 10, с. 17]. Участь Швеції у багатьох міжнародних військових миротворчих місіях гармонійно поєднувалась зі співпрацею з північноєвропейськими державами у галузі безпекової політики. Експерти пояснювали таку узгодженість позицій і ефективність співробітництва низкою функціональних чинників, зокрема, ментально–цивілізаційною спорідненістю скандинавських етносів. Саме тому північні нації схвально сприйняли ідею пріоритету об'єднання на субрегіональному рівні [11].

Варто зауважити, що участю в операціях з підтримки миру Швеція забезпечує собі досягнення двох виразних цілей. По-перше – це політична складова участі країни у миротворчих операціях. Більшою мірою вона проявляється особистим вкладом держави у місію збереження світової безпеки в якості дієвого та авторитетного актора на міжнародній політичній арені. По-друге, Швецією переслідується прагматична, суто військова мета – набуття певного досвіду і підвищення боєздатності національних збройних сил.

Таким чином, на підставі сучасної національної оборонної доктрини Швеція бере участь у реалізації світової системи колективної безпеки, де власна оборонна політика держави є невід'ємною частиною національної політики безпеки та одночасно підсилює загальноєвропейську систему безпеки. Принциповим міжнародним пріоритетом шведської політики превалює незмінний зовнішньополітичний курс, спрямований на усунення політико–військового протистояння та вирішення проблем конфронтаційного екстремізму в Європі і за її межами.

Список літератури:

1. Шевченко А.Р. Принципове позиціонування окремих інституціональних питань зовнішньої політики Швеції / А.Р. Шевченко // Політ–2010. Сучасні проблеми наук : зб. тез. X міжнарод. наук.–практ. конф. молодих учених і студентів, м. Київ, 7–9 квіт. 2010 р. – К.: НАУ, 2010. – С. 192.
2. Finnish Security and Defence Policy 2004 : [Government Report 6/2004] / Prime Minister's Office: Publications. – 18/2004. – 172 p.
3. Шевченко А.Р. Дипломатичний чинник політичних дій Швеції під впливом національної настанови / А.Р. Шевченко // Сучасна освіта і наука в Україні: наукові здобутки, стан і перспективи : матер. VI міжнарод. наук.–практ. заочн. конф., м. Запоріжжя, 27–28 січ. 2011 р. – Запоріжжя: [б.в.], 2011. – С. 27–29.
4. Мельник О. Нові виклики та загрози вимагають нових підходів до оборони: досвід Швеції / О. Мельник, А. Чернова // Нац. безпека і оборона. – 2009. – № 1. – С. 30–36.
5. Ondřejka J. Vybrané aspekty procesu změn švédské bezpečnostní politiky na počátku 21 století / J. Ondřejka // Obrana a Strategie (Defence & Strategy). – 2003. – № 1. – P. 15–25.
6. Bretherton C. The European Union as a Global Actor/ C. Bretherton, J. Vogler. – London, N.-Y., 1999. – 204 p.
7. Græger N. Sweden and Finland: What difference does it make to be non-aligned? / N. Græger, H. Larsen, H. Ojanen // The EDSP and the Nordic Countries. Four Variations on a Theme. – Kauhava, 2002. – P. 179.
8. Statement of Government Policy in the Parliamentary Debate on Foreign Affairs,

14.02.2007 [Electronic resurs]. – Mode of access: <http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/03/96/05/23e521a9.pdf> (05.09.2012). –Title from the screen.

9. Rolenc J.M. Transformace Estonska: Vývoj zahraniční a bezpečnostní politiky a role Švedska od 90. let do současnosti, in Vit Beneš a Zbyněk Dubský (Eds.) / J.M. Rolenc // Problémy mezinárodní politiky očima mladých badatelů. – Praha: Středisko mezinárodních studií Jana Masaryka, 2006. – P. 132–33.

10. Rolenc J.M. Promoting Democracy and Peace as a Means of Security Policy: The Example of Sweden / J.M. Rolenc // 6 CEEISA Convention: Selected Papers «Global and Regional Governance – Europe and Beyond». – Vysoká škola ekonomická v Praze, Nakladatelství Oeconomica, Praha, 2007. – P.12–30.

11. Камінський Є.Є. Забезпечення національних інтересів Швеції в умовах нейтралітету / Є.Є. Камінський, А.Р. Шевченко // Гілея: науковий вісник. Зб. наук. праць. – К.: ВІР УАН, 2010. – Вип. 38. – С. 528–537.

УДК 329(3); 323.28

НЕПРАВИТЕЛЬСТВЕННЫЕ ИНИЦИАТИВЫ И ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ ЭКСТРЕМИЗМУ В КОНТЕКСТЕ ИНФОРМАЦИОННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ¹

к.п.н. Зети П.П., Горюшина Е.М.

Институт социально-экономических и гуманитарных исследований Южного
научного центра РАН (ИСЭГИ ЮНЦ РАН)

Исследование информационного пространства и анализ экстремистских веб-ресурсов особенно актуальны в контексте противодействия экстремизму на Юге России. Выявленные данные аспектов позволит расширить представления об используемых методах и способах воздействия на молодежь, основную целевую группу для пополнения сторонников радикального ислама.

Цель данной работы заключается в выявлении доступных методов и способов поиска, обработки и оценки информационных ресурсов экстремистской направленности, особенно в молодежной среде. Важную роль в этой сфере играют неправительственные инициативы с учетом неоднозначного положения некоммерческих организаций в России, финансируемых из-за рубежа.

В статье мы опираемся на исследования зарубежных экспертов в области контент-анализа веб-ресурсов экстремистского характера, таких как И. Тсфати [1], Дж. Вайманн [2], К. Демчак [3], Х. Чен, Дж.Р. Бантс [4], А. Бекер [5], Ж. Кин [6], Ч. Хшинчан [7] и др. Осуществленный данными авторами анализ интернет-источников и разработанная типология веб-ресурсов позволяет применить полученные результаты в рамках исследования Южнороссийского макрорегиона, учитывая нарастающую этническую напряженность и радикализацию молодежи.

¹ Публикация подготовлена в рамках проекта «Информационная безопасность в молодежной среде как фактор противодействия экстремизму», грант Президента РФ МК-1421.2012.6

Существенный вклад в изучение информационного пространства внесли отечественные исследователи экстремистских материалов в сети-интернет-пространстве: Л.Л. Шпаковская, О.В. Карпенко, С.Н. Фридинский, В.И. Чупров и др.

На примере исследования Ж. Кина можно говорить о целесообразности применения интегрированного подхода для выборки и последующего анализа веб-контента экстремистского и террористического толка. Группа специалистов во главе с Кином проанализировала более двухсот тысяч мультимедийных веб-документов с 86 сайтов экстремистских организаций Ближнего Востока. Было выявлено, что экстремистские ячейки работают на тех же самых уровнях веб-пространства, что и госструктуры США. Кин показал, что подобные организации используют более сложные мультимедийные веб-технологии, чем государственные органы, и значительно вовлечены в коммуникативные процессы с пользователями. Именно чаты и онлайн-форумы составляют основной арсенал экстремистских организаций, так как они направлены на непосредственное мгновенное общение между пользователями.

Также особое внимание уделено рассмотрению влияния радикально настроенных группировок на молодежную среду (студенческие сообщества) посредством социальных сетей на примере исследования Руперта Саттона и Ханны Стюарт [8]. Представляет интерес экспертный анализ исламского активизма в кампусах университетов Великобритании за 2011-2012 учебный год. Работа включает обзор иностранных активистов и организаций, анализ экстремистских материалов, обнаруженных в радикальных исламских сообществах в различных социальных сетях. Также авторы рассмотрели кейс онлайн-активизма суфийской панисламской организации “*Hizb ut-Tahrir*” и ее влияние на молодежь (выпускников университетов в частности).

Таким образом, приведенные выше работы оказали влияние на развитие комплексного анализа и мониторинга материалов экстремистского толка, что позволяет применять разработанные методики в контексте поиска механизмов обеспечения информационной безопасности в молодёжной среде.

Немаловажно, что некоторые сайты, зачастую являющиеся ресурсами общественных, общественно-политических и некоммерческих организаций, публикуют результаты регулярного мониторинга террористических актов не только на Северном Кавказе, но и по всему миру. Например, информационно-аналитический центр «СОВА», поддерживаемый зарубежными структурами, приравненными к «иностранным агентам».

По сообщению информационно-аналитического центра «Сова», экстремистскими были признаны русскоязычные веб-ресурсы: «Информационное агентство Вилайята ГалгАйче», «Официальный сайт Вилайята Дагестан», «Азербайджанское исламское независимое информационное издание», два исламистских сайта: Kavkazinform и Islamdin.

Также отметим ресурс, ориентированный на молодую целевую аудиторию – «Молодежь за чистый интернет» [9], который, согласно уставным целям, борется с терроризмом и экстремизмом посредством информирования молодого поколения и предоставления возможности коммуникации с другими пользователями.

Особо интересными для изучения представляются ресурсы, аккумулирующие

статистические данные по насильственным актам (*violence incidents*) в рамках джихада. К таким мы относим *Jihadwatch*, ресурс, связанный с Центром Свободы Дэвида Хоровитца (*David Horowitz Freedom Center*) и ставящий своей целью противодействие распространению джихадистских настроений.

Важно учитывать, что, несмотря на заявленные задачи, данный ресурс неоднократно подвергался серьезной критике со стороны различных структур, в том числе со стороны Совета по американо-исламским отношениям (*CAIR*): «...сайт печально известен тем, что рисует ислам как веру, сопряженную с насилием, что может являться угрозой для всеобщего мирного существования» [10].

В адрес таких сайтов и ресурсов неоднократно высказывались подозрения, что статистика по совершенным терактам и материалы антиисламского толка предоставляются ФБР и МИ-6.

Существует мнение, что республики Северного Кавказа, включенные в Имарат Кавказ, также являются одним из мировых полей джихада. Поэтому, наряду с ежедневным мониторингом насильственных инцидентов, отдельные веб-ресурсы способствуют пропаганде ислама как религии насилия, например некоммерческая неправительственная инициатива «Религия мира» (*The religion of peace*).

Данный сайт резко критикует ислам посредством текстов, фото- и видеоматериалов, параллельно публикует в свободном доступе базу данных террористических актов, совершенных в рамках джихада (в том числе на Северном Кавказе). Таким образом, веб-ресурс демонстрирует взаимосвязь терроризма, экстремизма с политическим подтекстом навязываемого многими идеологами ислама.

Следовательно, существует обратная сторона веб-ресурсов антиэкстремистской направленности, сводящаяся к активной пропаганде ислама как религии насилия. В этом контексте коммуникационные стратегии данных ресурсов способны формировать шкалу ложных духовных ценностей, навязывать представления о социально-политических, экономических, духовных процессах, манипулировать поведением молодежи и общественным мнением. Всё это затрудняет формирование у молодежи автономных и независимых суждений, делает её всё больше подверженной воздействию со стороны лидеров популистского типа, организаторов радикальных экстремистских движений [11]. Поэтому молодежь является уязвимой аудиторией, способной принять одну из крайних сторон. Касаемо молодого поколения Южнороссийского макрорегиона и распространения подобных идей, ситуация осложняется отсутствием у населения северокавказских республик должного знания английского языка для полноценного чтения вышеобозначенных веб-ресурсов. Данный аспект усиливает возможность неоднозначной трактовки информации и её использования в деструктивных целях.

Одним из механизмов профилактики деструктивных проявлений, в том числе спровоцированных информационными ресурсами, является развитие диалога между конфессиями и между различными мусульманскими лидерами, а также диалога между обществом, прежде всего молодежью, и правоохранительными органами. Однако в соответствии с тенденциями активного развития информационных ресурсов интернета, существует угроза того, что подобного рода диалог будет выстраиваться между молодежью и радикальными исламистами в виртуальном пространстве.

Таким образом, представляется важным проведение постоянного анализа веб-ресурсов экстремистского толка с учетом специфики информационных ресурсов Южнороссийского макрорегиона.

Список литературы:

1. *Tsfati Y Weimann G.* www.terrorism.com: Terror on the Internet // Studies in Conflict & Terrorism. – 25, 2002. Pp.317–332.
2. *Weimann G.* www.terror.net: How Modern Terrorism Use the Internet. Special Report. – US Institute of Peace, 2004. – [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.usip.org/pubs/specialreports/sr116.pdf>
3. *Demchak C. Friis C., La Porte T.M.* Webbing governance: national differences in constructing the face of public organizations. Garson, G.D. (Ed.), Handbook of Public Information Systems. – Marcel Dekker, NYC, 2001.
4. *Bunts G.R.* Islam in the Digital Age: E-Jihad, Online Fatwas and Cyber Islamic Environments. – Pluto Press, London, 2003.
5. *Becker, A.* Technology and Terror: the New Modus Operandi, 2004. – [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/shows/front/special/tech.html>
6. *Qin J, Zhou Y, Reid E., Laid G., Chen H.* Int. J. Human-Computer Studies 65, 2007. Pp. 71–84.
7. *Hsinchun C.* Dark Web: Collection, Search, and Analysis. Microsoft Powerpoint presentation. – [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://ai.arizona.edu>
8. *Sutton R., Stuart H.* Challenging extremists. Practical frameworks for our universities. – The Henry Jackson Society, 2012.
9. Независимый Сайт Молодежного объединения студентов и молодых ученых России и Ближнего Зарубежья «Молодежь за чистый интернет». – [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://truenet.info>
10. CA Synagogue That Hosted Islamophobe Urged to Invite Muslim Speaker. News Releases. – May 15, 2008. – [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://web.archive.org/web/20070312064636/http://www.cair-net.org/default.asp?Page=articleView&id=1853&theType=NR>
11. *Зету П.П.* Проблемы информационного воздействия на молодёжь на Юге России // Вестник Южного научного центра РАН. – Том 8, 2012. №1. – С. 78.

УДК 327 (460)

ВПЛИВ БОРГОВОЇ КРИЗИ НА СУЧАСНУ ЗОВНІШНЮ ПОЛІТИКУ ІСПАНІЇ

Федорова К. О.

студент 6 курсу факультету міжнародних відносин
Київська гуманітарні академія

Науковий керівник – к.політ.н., с.н.с., Т.С. Стародуб

Гостра політична та боргова криза охопила Іспанію напередодні позачергових

всезагальних парламентських виборів, що відбулися 20 листопада 2011 р. В результаті цих виборів був обраний новий прем'єр-міністр, представник Народної партії (НП) Маріано Рахой Брей. Проте, зміна фігури керівника країни не призвела до обіцяних покращень у Королівстві. В такому розрізі, тема дослідження **актуалізується** новою динамікою сучасної зовнішньої політики Іспанії, зокрема у відносинах з Європейським союзом.

Іспанія – держава, що є водночас європейською і атлантичною; країною, що пережила військову диктатуру і тепер, у своєму несамовитому прагненні демократії та лібералізації, є королівством. Такі неповторні історичні трансформації роблять Іспанію безмежно цікавою для пізнання і аналізу.

При теоретичному опрацюванні зазначеної проблематики використовувалися напрями політологічних досліджень, розроблені такими **авторами**: Х. Гомес, С. дель Кампо, О. Рен, В. Л. Верніков, П. П. Яковлев. Істотною проблемою, на думку авторки є істотний брак політологічної аналітики про Іспанію в українських джерелах.

Мета роботи – аналіз впливу політико-управлінської та боргової кризи в Іспанії на сучасну зовнішню політику Королівства.

Одним з найактуальніших питань на порядку денному Європейського парламенту є проблема іспанської боргової кризи. Свій перший робочий день після канікул (04.09.2012), Європарламент присвятив пошуку шляхів вирішення боргової кризи в зоні євро, зосередившись на питанні іспанського становища [9]. Дискусія формується навколо двох різних бачень відносно наслідків видачі кредиту Іспанії. З одного боку, це дасть реальний капітал на вирішення поточних справ і тимчасово покращить баланс в Королівстві. Проте, більшість депутатів Іспанії та Маріано Рахой вважають, що такий крок дасть змогу ЄС контролювати бюджет Іспанії, застосовуючи принципи жорсткої економії. Таким чином, йдеться про поступку частини національного суверенітету. До того ж, скупівля збіднілих банків, облігацій та підприємств Іспанії іноземними компаніями ще більше послабить іспанських підприємців. Є очевидним, що народ це не підтримає.

Коріння проблеми полягає в тому, що європейська модель ліберальної економіки в пошуках максимальної вигоди прагне інвестувати капітали в країни, що розвиваються, де привабливими є низька заробітна плата і слабкі податкові вимоги. Завдяки такому вільному обміну, розвиток країн третього світу відбувається на шкоду країн з середнім достатком і їх рівню життя. Затвердження принципів вільного ринку тягне за собою низку негативних наслідків.

У світі з'являються транснаціональні економічні системи надзвичайної ефективності, фінансова потужність яких значно перевищує фінансову потужність держав, що входять в ці системи. У той же час всередині найбільш впливових економічних систем утворюються групи впливу, здатні орієнтувати вибір діючих урядів на користь власних інтересів. Цей процес супроводжується зникненням національних ринків, які до цього часу були усталені, регламентовані і часто захищені місцевою владою. Вільний обмін паралізує їх за рахунок неминучої конкуренції, в якій перемагає єдиний світовий ринок. Часто відзначають, що економічна глобалізація посилює нерівність між просунутими країнами та рештою світу, і що вона є чинником зростання бідності в країнах, що розвиваються.

Дискусії навколо боргової кризи в Європі та надання кредиту Іспанії мають важливе значення як у двосторонніх відносинах Іспанія-ЄС, так і у багатосторонніх відносинах Королівства з кожною з країн-членів, і мають безпосередній вплив на зовнішню політику. Щоб мати найбільш глибоке уявлення про рівень важливості цього питання для країн-членів ЄС, слід зазначити, що вже на другий день після першого робочого засідання Європарламенту, канцлер Німеччини Ангела Меркель виїхала до Мадриду на переговори з М. Рахоем. Головною метою цього візиту було оформлення домовленості про надання Іспанії кредиту обсягом 300 млрд. євро та підписання Меморандуму про передачу фіскальної незалежності до інспекторів Євросоюзу. М. Рахой, в свою чергу, як і раніше продовжує відмовчуватись і ігнорувати будь-які намагання з боку Європи. Він щоразу перекладає дату своєї остаточної відповіді і офіційно не приймає жодну із сторін[8].

Важливо відзначити, що без внутрішньої політико-управлінської кризи, навряд чи Іспанія б потрапила у таке скрутне становище, як зараз. Можливо ситуація б не була б такою катастрофічною і принизливою, та країна могла б чинити опір об'єктивним європейським процесам у фінансовій сфері. Нажаль, залишається лише оцінювати поточну ситуацію, роблячи висновки з помилок минулого.

Політико-управлінська криза в Іспанії не вибухнула раптово, вона нагніталась протягом 2-3 років. Головною провокацією для іспанського уряду стала світова фінансова криза в 2008 р. В Королівстві в тому ж році відбулися чергові вибори. 9 березня 2008 р. Іспанська соціал-робітничка партія (ІСРП) отримала більшість в парламенті, а 11 квітня 2008 р. Хосе Луїс Родрігес Сапатеро був вдруге затверджений на посаді прем'єр-міністра. Тоді ІСРП отримала 169 депутатських місць у парламенті, збільшивши свій результат від 2004 р. на 5 місць. Маріано Рахой, вже тоді лідер Народної партії (НП), отримав на один мільйон менше іспанських голосів та 154 депутатських місця[1].

Протягом трьох років при владі, Х. Л. Родрігес Сапатеро зробив дуже багато для іспанського народу: в 2009 р. вивів іспанський контингент з Косово, в 2010 р. з Боснії та Герцоговини. Вперше за всю історію мачистської Іспанії більшу частину міністерських портфелів (9 з 17) взяли жінки, зокрема такі стратегічно важливі посади, як міністр оборони - Карме Чакон та перший віце-президент - Марія Тереза Фернандес де ла Вега. Нововведенням були два нових міністерства рівності та інновацій, їх також очолили жінки. Міністром внутрішніх справ став Альфредо Перес Рубалькаба, майбутній конкурент М. Рахоя на всезагальних виборах у 2011 р.

22 травня 2011 р. відбулися автономні і муніципальні вибори. На цих виборах перемогла Народна партія. Проте, не просто перемогла, а з великим відривом у 10%. Після травневих виборів стало очевидним, що М. Рахой набрав величезної популярності і скоріше за все переможе і у наступних, що відбудуться в листопаді 2011 р.

Ще 15 травня, за тиждень до виборів організувався іспанський рух проти свавілля влади, масового безробіття молоді, корупції та європейської боргової кризи. Рух так і назвали «15-М». Безробіття било рекорди, 21,3% – найвищий рейтинг в еврозоні [2]. У вересні 2010 р. урядом були запропоновані капітальні реформи у галузі трудового кодексу, але нажалі, Х. Л. Родрігес Сапатеро прорахувався з ними. Профспілки не сприйняли такі реформи, обґрунтовуючи це

тим, що працівник не буде достатньо захищеним, бо дуже спростилася процедура як наймання, так і звільнення. До цього додалося збільшення пенсійного віку з 65 до 67 років.

Головним закликком «15-М» було ігнорування виборів, для того, щоб дати перепочити обом партіям і ІСРП, і НП, які згідно англосаксонської політичної моделі держави поперемінно правили з 1982 р. Проте, чи виправдано було виходити на вулиці, коли в будь-якому разі до влади приходила нова політична персона? Детальніше: Х. М. Аснар, попередній Прем'єр-міністр від Народної партії – вже не голова, а тільки член Народної партії, Х. Л. Родрігес Сапатеро балотуватися не буде, як він про це офіційно заявив. Отже, дві головні персони, що були лідерами з 90-х років відступають - прийшло нове політичне покоління.

Викладені вище події чітко висвітлюють доволі негативну атмосферу, за якої криза вдарила по Іспанії. Таке хитке підґрунтя погіршило здатність іспанської економіки чинити опір міжнародним процесам. Коли такою великою і багатю ресурсами країною, як Іспанія погано і бездарно керують, це є не тільки образою нації, а й вразливістю Королівства до загроз і проблем зовні. Така ситуація призводить до занепаду держави, соціальної зневіри та падіння іміджу країни на міжнародній арені.

На думку авторки, необхідним є не набирання кредитів, які нічим буде віддавати, а створення нових робочих місць, будування заводів. В Іспанії для цього є все - за площею в Європі вона поступається лише Росії, Україні та Франції. У Іспанії є рівнинна площа (Андалусія та Естремадура), де можна побудувати заводи, і майже 5000 кілометрова берегова лінія, де можна до досконалості розвинути торгівельний та військово-морський флот. До того ж, в неї в розпорядженні Канарські та Балеарські острови, що не тільки приносять шалені гроші з туризму, але і мають активний, великий порт Puerto de la Luz.

Нажаль, іспанський уряд не користується тим, чим володіють іспанці. Іспанія має найбільший в Європі риболовний флот, перевищити норвезький було непросто. В Іспанії є близько 130 джерел мінеральних вод, вона є ексклюзивним постачальником морських водоростей та морської капусти до Європи. В неї купують скоріше ніж переплачують за коштовні трансфери з Японії, де зараз неспокійна ситуація через землетруси, цунамі та витоки радіації. Іспанія займає 3 місце в світі за виробництвом вина, 2 - з цитрусових та оливок і оливкової олії. На півдні широко вирощується рис, складова відомої середземноморської дієти, для цього виділено більше ніж 106 тис. гек. землі. Головними провінціями, в яких вирощується рис є: Андалусія - 208.100 т., її наздоганяє Естремадура (199.900 т.), також Каталонія (128.000 т.), Валенсія (125.100 т.), Арагон (62.800 т.), Наварра (10.300 т.) та Мурсія і Альбачете (3.200 т.)[6].

Іспанія має чимало вугільних покладів і є лідером Західної Європи, постачаючи вугілля з Ов'єдо, Леону, Севильї, Ла-Корунья, Леріди та Теруелю. В 60-х рр. ХХ ст. були знайдені поклади нафти і газу. Наразі функціонує три нафтогазоносних басейни, від Піренеїв до Кордильєри, це Бургос, Більбао і Ампоста, проте Іспанія імпортує 98% нафти та 90% газу. Найкрупнішими постачальниками нафти до Іспанії є Мексика, Лівія, Саудівська Аравія, Ірак, Іран, Нігерія та ін. Найбільшим газовим постачальником до Іспанії є Алжир (46%), Нігерія, Катар, Єгипет, Норвегія та ін.[3].

З цього ясно видна залежність Іспанії від постачань енергоносіїв з арабського світу і ясна її участь у конфліктах на близькому Сході на арабській стороні. Проте, треба віддати їй належне, що країна не зациклилась на одному постачальнику і не зробила себе залежною та ізольованою. Розмаїтість партнерів по енергетиці дає можливість гнучко проводити зовнішню політику держави. До того ж, Іспанія сама постачає нафту до Європи, Франції, Андорри та ін.

Основні маршрути нафти і газу, що надходять до Іспанії є:

1. Морське транспортування нафти. Один з недоліків цього методу є розливи нафти у морі. Наслідки цих розливів є дуже серйозними для місцевих екосистем і, відповідно негативно впливають на місцеву економіку (така ситуація може зупинити тисячі туристів, для відвідування району, постраждалого від розливів нафти).

2. Через канали (трубопроводи) з Африки чи Європи. Потім, ці лінії використовуються також для перевезення палива на внутрішньому ринку. Хоча ризик аварії також існує, наслідки, ймовірно, будуть менш катастрофічними, ніж при морському транспортуванні[5].

Тож, Іспанія має всі економічні показники для вдалого і, навіть, успішного існування в Європейській системі. Рішенням повинен стати успішний, мудрий, зважений політичний менеджмент, який зараз не вижимає все з існуючих наявних можливостей держави, щоб вивести її з кризи.

Іспанські вчені-політологи вважають альтернативним виходом з економічної кризи - використання всіх потужностей країни. Королівство розділене на 17 провінцій, кожна з яких має незліченний потенціал, що нерозумно і неповно використовується. Взяти за приклад Галісію, батьківщину М. Рахоя. 50% її території відведено під м'ясо-молочне тваринництво, натомість вся молочна продукція йде на експорт з Барселони, де взагалі корів немає [4]. Так само і з рибною промисловістю: центр експорту баскське місто Віторія, де взагалі немає виходу до води, а не Галісія, яку омиває Атлантичний океан, яка має не тільки іспанський, а величезний світовий потенціал з вилову риби та морепродуктів. Таким фірмам, як «Pescanova» та «Pescapuerta» у місті Віго, не дають можливості давати повноцінний прибуток зі свого потенціалу. Так само це стосується деревообробної промисловості, що може стати основою експорту меблів та целюлози. Натомість, галісійські землі віддають під будівництво котеджів [7].

Цей маленький регіональний приклад повторюється в кожній з провінцій по своєму і тут М. Рахою необхідно приділити увагу розподілу праці, секторів функціонування економіки та правильному підбору кадрів. Можливо, ця реформа почнеться з його рідної Галісії та захопить всю Іспанію, тоді можна очікувати на позитивні зміни у кризовій ситуації Королівства.

На думку авторки, для покращення іміджу і впливу Іспанії, задля оздоровлення відносин з ЄС південь Середземномор'я повинен стати об'єктом першочергової уваги. Політика регіону не відповідає рівню тих завдань, з якими стикаються середземноморські країни. Рівень розвитку сільського господарства недостатній для забезпечення населення продовольством, промисловість тільки почала розвиватися, населення сконцентроване в міських центрах. Ще не сформовані демократичні структури, правові держави, повага до прав людини; існує соціальна напруженість. Все це виклики для ЄС та Іспанії і там вони повинні вирішувати проблеми своїх

життєво важливих інтересів разом у тісному співробітництві.

Прогнозуючи сучасну середземноморську політику Іспанії, все більш очевидним стане поступове отримання реальних контурів схеми Середземноморської регіональної співпраці, що формується під егідою Європейського Союзу. Мадрид в цьому процесі буде відігравати помітну роль, перетворившись на одного з головних учасників міжнародних зусиль по наданню цьому регіону світу більшої безпеки і стабільності. Важливою особливістю середземноморської політики Іспанії, є те, що Королівство має змогу її здійснювати, як за допомогою власних ініціатив, так і ініціатив ЄС. Ця політика має бути специфічною і в той же час погодженою з курсом ЄС. Специфічною – для того, щоб адаптуватися до непередбачуваних, конфліктних ситуацій та викликів (Близький Схід, Магриб, Кіпр, Балкани). Погодженою – для того, щоб створити спільний фронт запобігання і протидії, в умовах зростаючої політичної, економічної і військової ролі країн Південного Середземномор'я.

Отже, на підставі аналізу теоретичних розвідок з проблематики статті та практичних кроків, виходячи з аналізу сучасного іспанського становища на міжнародній арені і враховуючи внутрішні проблеми Іспанії, авторка виокремлює таке твердження. Головними передумовами політико-управлінської нестабільності, що погіршила загальний стан держави і дозволила борговій кризі захлеснути Іспанію були: світова фінансова криза, що зіштовхнула Королівство у економічну рецесію, іпотечна криза; безробіття, що більше за всіх поширилося на молодь, прийняття непопулярних соціальних реформ, задля подолання кризи (наприклад, підвищення пенсійного віку з 65 до 67 років). До цього додалось рішення експрем'єр-міністра Х. Л. Родрігеса Сапатеро достроково віддати свій пост. Настала криза політичного вибору і серед населення найбільш популярною стала ідея ігнорування виборів (рух 15-M), задля приходу нового політичного покоління, яке можливо буде краще виконувати потреби іспанського народу.

Нажаль нічого нового не зміг дати уряд М. Рахоя. Іспанія скотилася у прірву боргів і всі магнати, що підтримували лідера НП протягом виборчої кампанії не змогли нічого дати країні. Ще доволі рано пророкувати провал М. Рахоя та Народної партії, проте ту відповідальність, яка була на них покладена першочергово, те, що вони обіцяли у передвиборчій кампанії – все це залишилося нездійсненим. Неспроможність і нерішучість лідера НП не призведе до революційних змін у оздоровленні іспанської економічної системи, залишається сподіватися на те, що кредит від ЄС не погіршить ситуацію в Іспанії і не призведе до такої критичної ситуації, як у Греції.

Список використаної літератури:

1. El PSOE revalida su victoria de 2004 [Електронний ресурс] / El Pais, від 09.03.2008. Режим доступу: <http://www.elpais.com/especial/elecciones-generales/>
2. España: desempleo superó el 21%, récord desde 1997 [Електронний ресурс] / Observador global, від 29.04.11. Режим доступу: <http://observadorglobal.com/espana-desempleo-supero-el-21-record-desde-1997-n21537.html>
3. España importa el 100% del uranio, el 99,5% del gas y del petróleo, el 55% del carbón y el 40% del gasóleo [Електронний ресурс] / El Portal de los Profesionales de la Seguridad, від 26.01.2006. Режим доступу: <http://www.belt.es/noticiasmdb/>

home2_noticias.asp?id=342

4. Gómez J. L. No todo es culpa de la crisis [Електронний ресурс] / El País, від 16.01.2012. Режим доступу: http://www.elpais.com/articulo/Galicia/todo/culpa/crisis/elperiautgal/20120116elpgal_7/Tes.

5. La energía en España [Електронний ресурс] / Kalipedia, від 18.04.2007. Режим доступу: http://www.kalipedia.com/ecologia/tema/recursos-naturales/vias-petroleo-gas-espana.html?x=20070418klpcnaecl_93.Kes&ap=0

6. Los precios del arroz en España subirán [Електронний ресурс] / Faro de Vigo, від 25.04.2008. Режим доступу: http://www.farodevigo.es/secciones/noticia.jsp?pRef=2008042500_10_219635__Economia-precios-arroz-subiran

7. Испания: анфас и профиль :[сб. науч. раб. / науч. ред. Верников В. Л.]. – М.: Весь Мир, 2007. с.131

8. Испания противится полноценной программе помощи [Електронний ресурс] / CBONDS, від 05.09.2012. Режим доступу: <http://www.cbonds.info/by/rus/news/index.phtml/params/id/594905>

9. Рен О. Европарламент – за интеграцию ЕС, лишь бы не было кризиса [Електронний ресурс] / Euronews, від 04.09.2012. Режим доступу: <http://ru.euronews.com/2012/09/04/eu-commission-pushes-banking-union-plan/>

УДК 341.222

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ДОСЛІДЖЕННЯ У СФЕРІ ПРИКОРДОННОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

к. держ. упр. Мельников О. Г.

Директор Міжнародно-правового департаменту Адміністрації Державної прикордонної служби України

Питання забезпечення безпеки державного кордону, відповідно до законодавства покладено на Державну прикордонну службу України. Реалізуючи державні завдання у цій сфері, Державна прикордонна служба України, як суб'єкт забезпечення прикордонної безпеки, здійснює у межах компетенції заходи з інтеграції країни до європейського політичного, економічного та правового безпекового простору [1]. Забезпечення безпеки державного кордону України та зовнішніх кордонів Європейського Союзу вимагає застосування європейського досвіду до комплексного, системного державно-управлінського підходу в управлінні кордонами. Європейський досвід забезпечення прикордонної безпеки покладено в основу Концепції розвитку Державної прикордонної служби України до 2015 року [2]. Кінцевою метою Концепції є створення інтегрованої системи охорони державного кордону України та зовнішнього кордону Європейського Союзу, яка забезпечить контроль за переміщенням через кордон громадян третіх країн, міграційне регулювання та надійну охорону ділянок кордону.

Як свідчить аналіз, у сучасних умовах державотворення, в Україні відсутній чіткий розподіл компетенцій та повноважень органів державного управління різних рівнів, що призводить до непорозумінь та перешкод у процесі поступової реалізації

стратегічних цілей та завдань створення інтегрованої системи охорони державного кордону України та зовнішнього кордону Європейського Союзу. Тому для створення чіткої системи розподілу компетенцій та повноважень між органами державного управління різних рівнів необхідно застосування міждисциплінарних досліджень. Такі дослідження дадуть змогу створити єдину наукову теорію, що охопить концептуальні засади формування системи державного управління у сфері прикордонної безпеки України та підвищать ефективність наукового забезпечення державних інституцій, що реалізують державну політику у прикордонній сфері.

Першою складовою у міждисциплінарних дослідженнях на цьому напрямку повинна стати адаптація законодавства України у сфері прикордонної безпеки до законодавства Європейського Союзу. Адаптацію доцільно здійснювати у двох формах: приведення чинного українського законодавства у відповідність до сучасного європейського законодавства шляхом внесення відповідних змін; розроблення проектів нормативно-правових актів з урахуванням сучасного європейського законодавства. Ключовими питаннями в адаптації законодавства України буде прийняття низки нормативно-правових актів, що мають стратегічне значення для забезпечення ефективної системи державного управління у сфері прикордонної безпеки. Найбільш вагомими напрямками у міждисциплінарних дослідженнях у сфері адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу по забезпеченню прикордонної безпеки, на нашу думку, будуть такі: розробка формалізованого механізму, який забезпечуватиме систематичний аналіз законодавства Європейського Союзу у сфері прикордонної безпеки; формулювання у нормативно-правових актах України завдань органів державної влади за стандартами європейської моделі інтегрованого прикордонного менеджменту; переформулювання та доповнення визначених законодавством України завдань органам державної влади всіх рівнів у сфері реалізації завдань прикордонної безпеки; адаптація до європейської моделі інтегрованого управління кордонами нормативно-правових актів України, що визначають організаційну структуру та обсяг завдань органів державної влади.

Другою складовою міждисциплінарних досліджень повинно стати врегулювання питань договірно-правового оформлення кордону та забезпечення подальшого розвитку прикордонної інфраструктури. У сучасних умовах правове оформлення державного кордону має стратегічне значення для забезпечення прикордонної безпеки України. Врегулювання зазначеного питання дозволить нормативно закріпити питання режиму державного кордону та сприятиме активній протидії протиправній діяльності на кордоні.

Третьою складовою міждисциплінарних досліджень повинно стати проблеми формування системи державного управління у сфері прикордонної безпеки та створення в Україні сучасної прикордонної служби європейського типу, що гарантовано забезпечуватиме захист національних інтересів держави на її кордонах.

Четвертою складовою повинен стати розвиток кадрового та інтелектуального потенціалу персоналу правоохоронних органів, що здійснюють практичні заходи по запровадженню європейської моделі прикордонної безпеки. Механізмом реалізації зазначеного може бути запровадження спільних з Європейським Союзом міжнародних проектів та програм [3, с. 85]. Автором вбачається за доцільне спрямувати зазначене на

реалізацію наступних завдань: запровадження освіти персоналу на базі європейської моделі інтегрованого прикордонного менеджменту; підготовка інноваційних завдань для персоналу Прикордонної служби на підставі сучасного європейського досвіду; навчання персоналу правоохоронної діяльності, яка позбавлена військових аспектів; запровадження у навчальний процес базової навчальної програми Європейського Союзу на підставі Шенгенського кодексу про кордони; розвиток кадрового потенціалу в правоохоронній сфері за європейськими та міжнародними стандартами.

Список літератури:

1. Литвин Н. М. Работа Государственной пограничной службы Украины по внедрению интегрированного управления границей: международная конференция [«Интегрированное управление границей: достижения и перспективы»] (Киев, 14 – 15 апреля 2010 г.) / EUBAM. – К: EUBAM, 2010. С. 10 – 12.

2. Про схвалення Концепції розвитку Державної прикордонної служби України на період до 2015 року: Указ Президента України від 19.06.2006 № 546/2006 // Офіційний вісник України. – 2006. – № 25. – С. 14.

3. Стратегічний бюлетень прикордонної безпеки України (Біла книга – 2009 Державної прикордонної служби України). – К.: Український центр поліграфії і реклами, 2010. – 124 с.

Библиографическая ссылка

Ливенко В.І. Деякі теоретико-методологічні підходи і методи дослідження політичної системи // Междисциплинарные исследования в науке и образовании. – 2012. – № 1 К; URL: www.es.rae.ru/mino/158-1035 (дата обращения: 14.09.2012).

Семерей Б.В. Концептуальні засади формування кадрової політики на охоронних підприємствах в умовах соціально-політичної нестабільності // Междисциплинарные исследования в науке и образовании. – 2012. – № 1 К; URL: www.es.rae.ru/mino/158-1041 (дата обращения: 14.09.2012).

Авраменко О.А. Политические аспекты сотрудничества в условиях экологической нестабильности // Междисциплинарные исследования в науке и образовании. – 2012. – № 1 К; URL: www.es.rae.ru/mino/158-1088 (дата обращения: 14.09.2012).

Поляков Е.М. Эволюционный подход к анализу динамики политических конфликтов // Междисциплинарные исследования в науке и образовании. – 2012. – № 1 К; URL: www.es.rae.ru/mino/158-1100 (дата обращения: 14.09.2012).

Шевченко А.Р. Чинник безпеки у зовнішній політиці Швеції // Междисциплинарные исследования в науке и образовании. – 2012. – № 1 К; URL: www.es.rae.ru/mino/158-1101 (дата обращения: 14.09.2012).

Горюшина Е.М., Зети П.П. Неправительственные инициативы и противодействие экстремизму в контексте информационной безопасности // Междисциплинарные исследования в науке и образовании. – 2012. – № 1 К; URL: www.es.rae.ru/mino/158-1102 (дата обращения: 14.09.2012).

Федорова К.О. Вплив боргової кризи на сучасну зовнішню політику Іспанії // Междисциплинарные исследования в науке и образовании. – 2012. – № 1 К; URL: www.es.rae.ru/mino/158-1122 (дата обращения: 14.09.2012).

Мельников О. Г. Міждисциплінарні дослідження у сфері прикордонної безпеки України // Междисциплинарные исследования в науке и образовании. – 2012. – № 1 К; URL: www.es.rae.ru/mino/158-1123 (дата обращения: 14.09.2012).

Информационные партнеры

<http://lomonosov-msu.ru/>

<http://www.msu.ru/>

<http://www.osvita.org.ua>

<http://agora.guru.ru/>

Спасибо, всем кто принял активное участие в информировании!

Об электронном научно-техническом журнале "Междисциплинарные исследования в науке и образовании"

Электронный научно-технический журнал "МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В НАУКЕ И ОБРАЗОВАНИИ", публикующий статьи по проблемам междисциплинарным исследованиям в различных предметных областях, заявления о новых теоретических и практических результата диссертационных исследований, которые позволят формировать у научных и научно-педагогических работников междисциплинарной научно-педагогической компетентности.

Электронный научный журнал "МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В НАУКЕ И

ОБРАЗОВАНИИ" создан и зарегистрирован на издательской платформе **RAE Editorial System** Российской Академии Естествознания (РАЕ), которая первой после развала СССР приступила к формированию единого научно-информационного пространства без границ.

Адрес электронной почты: redaktor_mino@mail.ru

Сайт журнала в Интернете: <http://mino.esrae.ru/>

Редакция журнала приглашает к сотрудничеству учёных и разработчиков новых направлений, студентов, бакалавров, магистров, аспирантов, докторантов и всех, кому небезразлично формирование научной точки зрения междисциплинарной научно-педагогической компетентности ученых.

Заинтересованным представленной в журнале информацией, следует обращаться к главному редактору журнала Козубцову Игорю Николаевичу (kozubtsov@mail.ru). По этому же адресу обращаются желающие задать вопросы авторскому коллективу и принять участие в обсуждении публикуемых материалов.

Доступ к журналу бесплатный.

При цитировании ссылка на журнал <http://www.es.rae.ru/mino/> или <http://mino.esrae.ru/> обязательна. Перепечатка материалов журнала только по официальному согласованию с редакцией.

Условное обозначение!

sm – семинар;

k – конференция;

sp – симпозиум;

kg – конгресс;

г – рекламное издание.

Учредитель

Междисциплинарная Академия Наук (МАН), Научно-исследовательская лаборатория "Междисциплинарных исследований"

Главный редактор

Козубцов Игорь Николаевич, кандидат технических наук, профессор Российской Академии Естествознания, заслуженный работник науки и образования Российской Академии Естествознания

Заместители главного редактора

Масесов Николай Александрович, кандидат технических наук.

Члены редакционной коллегии Междисциплинарная призма на составе членов экспертной редакционной коллегии:

***1. Архитектура * Беззубко Лариса Владимировна, доктор наук по государственному управлению, профессор, Донбасская национальная академия строительства и архитектуры, (Украина, г. Макеевка).

*** 11. Педагогические науки * Москалева Людмила Юрьевна, д.п.н., доцент, Заведующий кафедры социальной педагогики и дошкольного образования Мелитопольского государственного педагогического университета им. Богдана Хмельницкого, (Украина, г. Мелитополь). *Стеценко Ирина Александровна, д.п.н., доцент, Декан факультета информатики и управления ФГБОУ ВПО «ТГПИ имени А.П. Чехова» (Российская Федерация). * Гиенко Любовь Николаевна, к.п.н., доцент, Доцент кафедры социальной педагогики и педагогических технологий, ФГБОУ ВПО «Алтайская государственная педагогическая академия» институт психологии и педагогики, (Российская Федерация).

*** 13. Психологические науки * Чупров Леонид Федорович, к.псих.н, профессор РАЕ, Главный редактор Электронного научного журнала «Вестник по педагогике и психологии Южной Сибири», (Российская Федерация, Хакасия, г. Черногорск).

*** 16. Технические науки * Мараховский Леонид Федорович, д.т.н., профессор, Профессор кафедры Государственного экономико-технологического университета транспорта (Украина, г. Киев). * Стахов Алексей Петрович, д.т.н., профессор, академик Академии инженерных наук Украины, (Канада). Ерохин Виктор Федорович, д.т.н., с.н.с., профессор. Заведующий кафедрой Применения средств специальных телекоммуникационных систем Институт специальной связи и защиты информации Национального технического университета Украины "Киевский политехнический институт", (Украина, г. Киев).

*** 20. Философские науки * Ананьин Валерий Афанасьевич, д.ф.н., профессор, Профессор кафедры ВИТИ НТУУ «КПИ», (Украина, г. Киев). * Золотовская Людмила Алексеевна, к.ф.н., профессор. Профессор кафедры военно-социальной и воспитательной работы Военно-технического университета при Федеральном агентстве специального строительства (Российская Федерация).

*** 21. Химические науки * Кочетова Жанна Юрьевна, к.х.н., Старший преподаватель, Военный авиационный инженерный университет (Российская Федерация г. Воронеж).

Участников из Украины

«До опублікованих праць, які додатково відображають наукові результати дисертації, належать ... друковані тези, доповіді та інші матеріали наукових конференцій, конгресів, симпозіумів, семінарів, шкіль тощо.»

«Апробація матеріалів дисертації на наукових конференціях, конгресах, симпозіумах, семінарах, школах тощо обов'язкова.»

Порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника. Затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 07 березня 2007 р. №423.

Участников из РФ

«К опубликованным работам, отражающим основные научные результаты диссертации, приравниваются работы, опубликованные в материалах международных конференций»

Положение о порядке присуждения ученых степеней от 14.10.2002. Утверждено постановлением Правительства Российской Федерации от 30.01.2002 г. №74.

Научное издание

СБОРНИК НАУЧНЫХ ТРУДОВ

**Первой Международной научно-методической конференции
МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ В НАУКЕ И ОБРАЗОВАНИИ**

Секция:

Политические науки

Подписано к печати 20.09.2012.

Формат 21х29.7.

Электронное издание.

Гарнитура Times New Roman.

Тираж 3 экз. Заказ 1.